

Konkurrenceforholdene på betalingskortmarkedet 2006

Konkurrencestyrelsens rapport af 1. januar 2006

1. Sammenfatning	2
1.1. Forholdene på markedet for Internet-betalinger	2
1.1.1. Gebyret for Internet-betalinger for mindre beløb bør sættes ned	2
1.1.2. Andre resultater af internet-undersøgelsen	3
1.2. Forholdene på markedet for fysiske betalinger.....	3
2. Indledning, baggrund, afgrænsning og disposition.....	4
2.1. Indledning - betalingsmiddeloven generelt.....	4
2.2. Indledning - Konkurrencestyrelsens undersøgelse af dankort-gebyret i den fysiske handel.....	6
2.3. Baggrund for Konkurrencestyrelsens undersøgelse af Internet-gebyrerne.....	8
2.4. Afgrænsning.....	9
2.5. Disposition	10
3. Det danske marked for Internet-transaktioner	11
3.1. Markedets aktører mv.	11
3.2. Infrastrukturen vedrørende Internet-transaktioner.....	16
3.2.1. Sædvanlige betalingstransaktioner over Internettet.....	16
3.2.2. Alternative betalingsløsninger over Internettet.....	18
4. Betalingsmiddelovens regler om gebyrer for Internettransaktioner	19
4.1. Historik	19
4.2. 1999-Betalingsmiddeloven	20
4.3. Betalingsmiddeloven i dag.....	21
4.4. Begrebet ”urimelige gebyrer”	23
4.4.1. Nærmere om begrebet ”urimelige gebyrer”.....	24
5. Udviklingen i brugen af betalingskort siden 1999.....	25
5.1. Udviklingen i antallet af forretninger, der modtager betalinger over Internettet	26
5.2. Udviklingen i antallet af transaktioner.....	29
5.3. Udviklingen i omsætningen over Internettet.....	33
5.4. Sammenligning af PBS A/S’ forudsætninger i 1999 og den faktiske udvikling	37
5.4.1. Nærmere om PBS A/S’ forudsætninger i 1999 og den faktiske udvikling	38
5.4.2. Vurdering af hvorfor PBS A/S’ forudsætninger i 1999 ikke svarede til den faktiske udvikling.....	41
6. PBS A/S	42
7. Vurdering af PBS A/S’ gebyrer ved Internet-transaktioner.....	43
7.1. PBS A/S’ gebyrer ved betalingstransaktioner over Internettet.....	44
7.2. PBS A/S’ indtægter og omkostninger.....	48
7.2.1. PBS A/S’ underskud ved ikke-fysisk handel.....	48
7.2.2. PBS A/S’ omkostninger ved ikke-fysisk handel.....	49
7.3. Vurdering af PBS A/S’ gebyrer og omkostninger	53
7.3.1. Vurdering af dataindsamling og usikkerhed.....	54
7.3.2. Vurdering af PBS A/S’ gebyrer og omkostninger - samt kontrolmuligheden heraf.....	55
8. Konklusion og perspektivering.....	57

1. Sammenfatning

I henhold til betalingsmiddeloven skal økonomi- og erhvervsministeren hvert andet år afgive en rapport til Folketinget om forholdene på betalingskortmarkedet.

Som sekretariat for økonomi- og erhvervsministeren har Konkurrencestyrelsen undersøgt forholdene på betalingskortmarkedet. Konkurrencestyrelsen har dels undersøgt PBS A/S' priser på betalingstransaktioner foretaget over Internettet. Herunder er det undersøgt, om der er forhold der gør, at prisen på at bruge Dankort over Internettet skal sættes ned. Dels har Konkurrencestyrelsen undersøgt forholdene på betalingskortmarkedet i den fysiske handel i perioden efter 28. februar 2005, hvor Konkurrencestyrelsen offentliggjorde sin dankort-undersøgelse.

1.1. Forholdene på markedet for Internet-betalinger¹

For så vidt angår Internet-betalinger - dvs. den *ikke-fysiske* handel - viser Konkurrencestyrelsens undersøgelse, at PBS A/S' samlede indtægter ved at tilbyde dankort-transaktioner over Internettet endnu ikke har dækket de investeringer, som PBS A/S har afholdt ved etableringen af Internet-betalingsystemet.

Konkurrencestyrelsen finder derfor ikke, at der på nuværende tidspunkt er grundlag i betalingsmiddeloven for at kræve, at PBS A/S' sætter gebyrerne for dankort-transaktioner over Internettet ned.

Da antallet af Internet-transaktioner stiger stærkt, vil betalingsmiddeloven dog give mulighed for på et senere tidspunkt at kræve en nedsættelse af gebyrerne.

1.1.1. Gebyret for Internet-betalinger for mindre beløb bør sættes ned

Undersøgelsen viser endvidere, at det vil være en fordel for udbredelsen af dankort-transaktioner over Internettet, hvis gebyrerne for brug af Dankort over Internettet nedsættes for de transaktioner, der kun vedrører et mindre transaktionsbeløb.

Det er især, når brugerne køber nye ydelser som f.eks. musik og tank-selvteydelser over Internettet, at der betales mindre beløb. Når prisen på sådanne ydelser over Internettet sættes ned, forventes brugen af Dankort over Internettet at stige.

Konkurrencestyrelsen har drøftet sagen med PBS A/S, som er enig i, at det kan være en god idé at sætte dankort-gebyret ned for mindre Internet-betalinger. PBS A/S har derfor tilkendegivet over for økonomi- og erhvervsministeren, at selskabet overvejer at revidere dankort-gebyret, så gebyret i højere grad tager hensyn til de mindre transaktioner. PBS A/S er derfor i gang med at undersøge, hvilke ønsker

¹ Vurderingerne i denne rapport er hovedsageligt baseret på oplysninger indhentet fra PBS A/S. Oplysningerne er indhentet under strafansvar.

selskabets kunder (forretningerne) har til en ny prisstruktur. PBS A/S forventer senest i marts 2006 at have truffet beslutning om en ny prisstruktur.

1.1.2. Andre resultater af internet-undersøgelsen

Konkurrencestyrelsens undersøgelse har endvidere vist, at der er behov for, at det såkaldte interbank gebyr undersøges nærmere. Interbank gebyret er den pris PBS A/S betaler til bankerne for udgifter i forbindelse med håndtering af dankortbetalinger over Internettet. PBS A/S udgifter til interbank gebyr udgør en væsentlig andel af PBS A/S' akkumulerede underskud, og gebyret har således væsentlig betydning for PBS A/S' samlede gebyrniveau.

Konkurrencestyrelsen vil på den baggrund gennemføre en undersøgelse af interbank gebyret i 2006. PBS A/S har i den forbindelse meddelt, at selskabet vil indsamle oplysninger om bankernes omkostninger til håndtering af Dankort over Internettet.

Konkurrencestyrelsens undersøgelse har endvidere vist, at det må forventes, at PBS A/S kan reducere selskabets omkostninger pr. betalingstransaktion, når den forventede stigning i antallet af dankort-transaktioner over Internettet sker. PBS A/S har oplyst, at selskabet ligeledes forventer, at enhedsomkostningerne falder, bl.a. på grund af stigende transaktionsomfang.

Samtidig har Konkurrencestyrelsens undersøgelse vist, at der er et behov for, at PBS A/S fremover hvert år indsender særskilte regnskaber vedrørende forretningsområderne fysisk handel og ikke-fysisk handel. Tilsvarende har Konkurrencestyrelsens undersøgelse vist, at der er et behov for, at PBS A/S fremover, herunder ved at ændre selskabets IT-system, kan fordele omkostninger og indtægter direkte i forhold til hver af PBS A/S' gebyrtyper.

Konkurrencestyrelsen vil nærmere drøfte udformningen og detaljeringsgraden af de ønskede oplysninger med PBS A/S, således at der udarbejdes regnskabsprincipper, der gør det muligt at fordele omkostninger og indtægter på en tilfredsstillende måde via forskellige forretningsområderegnskaber. Disse regnskaber forventes indsendt til Konkurrencestyrelsen den 1. april hvert år, første gang i 2007. PBS A/S har oplyst, at selskabet er indstillet på at indsende sådanne regnskaber.

Såfremt en tilfredsstillende løsning ikke opnås med PBS A/S agter Konkurrencestyrelsen at påbyde PBS A/S - fra og med 2007 - at indsende tilfredsstillende forretningsområderegnskab hver den 1. april efter Konkurrencestyrelsens nærmere anvisninger.

1.2. Forholdene på markedet for fysiske betalinger

For så vidt angår *den fysiske handel* ændrede et bredt flertal i Folketinget betalingsmiddeloven med virkning fra den 1. juli 2005. Ved lovændringen blev 50-øre dankort-gebyret afskaffet. Endvidere fjernedes adgangen for forretningerne til at opkræve dankort-gebyr af brugerne.

Forretningerne skal fortsat betale til driften af infrastrukturen bag Dankortet. Forretningernes betaling sker via en abonnementsordning, der tager særligt hensyn til de mindre forretninger.

Det fald i antallet af transaktioner, som 50-gebyret medførte i perioden 1. januar - 1. februar 2005, har udlignet sig, og antallet af dankort-transaktioner i 2005 forventes at ligge på niveau med antallet af dankort-transaktioner i 2004.

Det er fortsat kun de færreste forretninger, der anvender den nye chip-teknologi. Finansrådet har anerkendt, at udbredelsen af chip-funktionen tager tid. Finansrådet har derfor bl.a. besluttet, at garantiperioden ved anvendelse af falske Dankort forlænges i to år til den 1. januar 2008. Bankerne vil således dække tab på falske Dankort frem til den nævnte dato, selv om chip-funktionen ikke har været benyttet.

2. Indledning, baggrund, afgrænsning og disposition

I henhold til betalingsmiddeloven skal økonomi- og erhvervsministeren hvert andet år afgive en rapport til Folketinget om forholdene på betalingskortmarkedet.²

Formålet med økonomi- og erhvervsministerens rapport er at orientere Folketinget om prisstrukturerne på betalingskortmarkedet. Formålet er endvidere at holde løbende fokus på, om pengeinstitutternes gebyrstruktur afspejler de reelle omkostninger, der er forbundet med driften af betalingssystemerne.

Konkurrencestyrelsen varetager efter betalingsmiddeloven sekretariatsfunktionen for økonomi- og erhvervsministeren. Konkurrencestyrelsen har i egenskab heraf foretaget denne undersøgelse af bl.a. gebyrfastsættelsen ved betalingstransaktioner over Internettet.

Ud over at varetage sekretariatsfunktionen for økonomi- og erhvervsministeren, fører Konkurrencestyrelsen tilsyn med, at betalingsmiddelovens regler om gebyrfastsættelse overholdes. Konkurrencestyrelsen kan i egenskab af tilsynsmyndighed udstede påbud til opfyldelse af betalingsmiddelovens regler.

Konkurrencestyrelsen har derfor samtidig med undersøgelsen efter betalingsmiddeloven vurderet, om der er grundlag for at udstede påbud til visse af markedets aktører.

2.1. Indledning - betalingsmiddeloven generelt

I 1984 vedtog Folketinget den første danske lov om betalingskort. Baggrunden for loven var, at pengeinstitutterne havde planer om at etablere Dankort-systemet.

Siden vedtagelsen af den første lov om betalingskort er loven ændret flere gange, senest ved lov nr. 603 af 24. juni 2005. Loven indeholder i dag fællesregler for alle typer af betalingsmidler (og ikke bare betalingskort).

² Økonomi- og erhvervsministerens rapport afgives første gang 1. januar 2006.

Betalingsmiddelovens formål er at sikre, at betalingsmidler, der er omfattet af loven, er sikre og velfungerende. Betalingsmiddeloven skal således skabe rammerne for, at brugerne kan anvende betalingsmidler på en sikker og velfungerende måde, at det offentlige kan gribe ind, hvis sikkerheden i forhold til brugerne ikke er god nok, samtidig med at de standardregler og vilkår, som anvendes i forbindelse med et betalingssystem, tager behørigt hensyn til aftaleparternes og samfundets interesser.

Betalingsmiddeloven finder anvendelse på (i) hæve- og betalingskort, f.eks. et Dankort, (ii) andre fysiske legitimationsmidler, f.eks. en brobizz, (iii) koder og biometriske værdier, som er beregnet til at legitimere brugeren, herunder systemer, hvor brugeren ikke legitimeres via et betalingskort, men via en kode, f.eks. netbanker, samt (iv) elektronisk registrerede fordringer som elektroniske penge.

De betalingsmidler, der er reguleret af betalingsmiddeloven, har det fællestræk, at de kan benyttes til at erhverve varer eller tjenesteydelser, foranledige overførsel af beløb, hæve penge eller foretage andre betalingstransaktioner. Endvidere er det kendetegnende for de nævnte betalingsmidler, at de er udstedt til bestemte brugere, dvs. en bestemt fysisk eller juridisk person, og derfor kun må anvendes af den, som betalingsmidlet er udstedt til.

Betalingsmiddeloven finder ikke anvendelse på checks, veksler eller kontanter. Traditionelle gavekort og tilgodebeviser samt traditionelle forudbetalte klippekort til f.eks. trafikmidler falder ligeledes uden for lovens anvendelsesområde.

Fra 1984 til 1999 måtte indløser af et betalingsmiddel ikke opkræve gebyr af forretningerne for de omkostninger indløser havde, og som relaterede sig til driften af betalingssystemet. Siden 1999 har det imidlertid været muligt for indløser at opkræve gebyr af forretningerne ved transaktioner i den ikke-fysiske handel. Siden 2005 har indløser endvidere haft adgang til at opkræve gebyr af forretningerne i den fysiske handel.

Ved overgangen i 1999 fra det fuldstændigt regulerede marked, hvor der ikke kunne kræves gebyr af forretningerne, til det mere frie og konkurrenceprægede marked, hvor der kunne opkræves gebyr i den ikke-fysiske handel, fandtes der fra lovgivers side behov for særlige prisregulerende regler som supplement til konkurrenceloven.

Betalingsmiddeloven er således i dag kendetegnet ved, at der ikke er adgang til fri prisdannelse. For det første må en indløser af et betalingssystem ikke opkræve urimelige gebyrer af forretningerne. For det andet gælder der særlige prislofter for, hvad indløser må kræve i gebyr af forretningerne ved transaktioner i den fysiske handel.

Det er Forbrugerombudsmanden, der generelt fører tilsyn med overholdelsen af betalingsmiddeloven. Tilsynet med overholdelsen af de særlige regler om gebyrer og prisfastsættelse tilkommer dog Konkurrencestyrelsen.

2.2. Indledning - Konkurrencestyrelsens undersøgelse af dankort-gebyret i den fysiske handel

Økonomi- og erhvervsministeren bad den 11. januar 2005 Konkurrencestyrelsen om at undersøge forskellige forhold af økonomisk og konkurrencemæssig karakter i forbindelse med det pr. 1. januar 2005 indførte dankort-gebyr på 50 øre ved transaktioner i den fysiske handel.

Konkurrencestyrelsen offentliggjorde den 28. februar 2005 sin undersøgelse af dankort-gebyret i den fysiske handel.

Undersøgelsen konkluderede, at indtægterne fra gebyret på 50 øre var lavere end pengeinstitutternes, PBS A/S' og Dankort A/S' samlede omkostninger knyttet til dankort-systemet. Konkurrencestyrelsen fandt således, at pengeinstitutternes, PBS A/S' og Dankort A/S' samlede omkostninger udgjorde knap 600 mio. kr. om året, hvilket var betydeligt højere end de forventede indtægter på gebyret på ca. 180 mio. kr.

Endvidere viste undersøgelsen, at det samlede antal dankort-transaktioner faldt i perioden 1. januar - 1. februar 2005 i forhold til samme periode i 2004. Det samlede fald i antallet af dankort-transaktioner var forårsaget af et fald i antallet af transaktioner under 500 kr.

Desuden viste undersøgelsen, at forretningerne forventede, at omkring 65 pct. af alle dankort-transaktioner ville kunne foretages i en chip-terminal inden udgangen af 2005. Ved vurderingen af, hvor hurtigt chip-terminalerne ville blive taget i brug fandtes flere elementer at spille en rolle. Ud over selve prisen på chip-terminalerne og størrelsen af transmissionsomkostningerne ved de forskellige terminaler fandtes problemerne omkring den tid, som det tog at gennemføre en betaling med chipbaseret Dankort (såkaldt transaktionstid), at have betydning for forretningernes beslutning om, hvorvidt og hvornår de ville købe og tilslutte chip-terminaler.

Endelig viste Konkurrencestyrelsens undersøgelse tegn på, at Dansk Handel & Service (DHS) og De Samvirkende Købmænd (DSK) opfordrede deres medlemmer til at koordinere dankort-gebyret på 50 øre, samt tegn på, at PBS A/S på forhånd havde fastsat dankort-gebyret til 50 øre i selskabets såkaldte BasisPakke. Konkurrencestyrelsen besluttede på den baggrund at forelægge disse forhold for Konkurrencerådet efter sædvanlig partshøring, jf. nedenfor.

Efter Konkurrencestyrelsens offentliggørelse af styrelsens rapport om dankort-gebyret tilkendegav et bredt flertal i Folketinget at ville tilslutte sig en justeret dankort-model. På baggrund af denne model ændredes betalingsmiddeloven med virkning fra den 1. juli 2005.

Som følge af lovændringen er det ikke længere muligt for pengeinstitutterne at opkræve et dankort-gebyr på 50 øre af forretningerne. I lyset af de fordele, indirekte som direkte, forretningerne har af Dankortet, skal forretningerne imidlertid fortsat betale til driften af infrastrukturen bag Dankortet. Dette sker gennem en administra-

tiv fastsat årlig abonnementsordning, der indbetales til pengeinstitutterne via PBS A/S.

Den administrativt fastsatte abonnementsordning er opdelt i intervaller afhængigt af, hvor mange transaktioner den enkelte forretning har i et kalenderår. Abonnementsintervallerne er fastsat således, at der tages særligt hensyn til de mindre forretninger.

Det fald i antallet af dankort-transaktioner, som skete i perioden 1. januar - til 1. februar 2005 har udlignet sig, og det forventes, at antallet af transaktioner i 2005 vil svare nogenlunde til antallet af transaktioner i 2004, jf. afsnit 5, nedenfor.

Det er derimod endnu ikke lykkedes for terminalleverandørerne, bankerne, PBS A/S eller forretningerne at udbrede chip-funktionen ude i forretningerne. PBS A/S har anført, at de seneste tests med de nyeste terminaler viser, at den tekniske transaktionstid ved en chip-baseret transaktion ligger på niveau med transaktionstiden for magnetbaserede betalinger. Men den anderledes måde at betale på, herunder at betalingskortet skal sidde i terminalen under hele transaktionen, således at kunden ikke kan pakke sine varer samtidig med transaktionen, indebærer, at mange forretninger fortsat oplever, at det - samlet set - tager længere tid at gennemføre en chip-baseret transaktion end en magnetstribе-baseret transaktion. Bl.a. herfor er det fortsat de færreste forretninger, der anvender chip-funktionen.

Finansrådet har da også ved pressemeddelelse af 13. september 2005 anerkendt, at udbredelsen af transaktioner, hvor chip-funktionen benyttes, tager tid. Samtidig tilkendegav Finansrådet,

- at garantiperioden ved anvendelse af falske Dankort forlænges i 2 år til den 1. januar 2008. Det betyder, at pengeinstitutterne dækker tabet ved benyttelse af et falsk Dankort frem til den nævnte dato, selv om Dankortets chip ikke har været benyttet,
- at fluesmækkeren ikke ophører pr. den 1. januar 2006, men udfases successivt, og at garantiperioden forlænges frem til den 1. januar 2007,
- at magnetstriben fortsat vil blive læst i de tilfælde, hvor chippen ikke anvendes,
- at der foretages en ekstern konsulentundersøgelse af problemerne med chip-funktionen, således at et uafhængigt informationsgrundlag tilvejebringes, og
- at pengeinstitutternes kasseterminaler kan læse chip-Dankortet pr. den 1. januar 2007.

Endvidere vil bankerne fremover søge at etablere et tættere samarbejde med forretningerne, deres organisationer og leverandører. Dette indebærer bl.a., at kundefor-

holdet til forretningerne er samlet i PBS A/S, der endvidere vil gøre en aktiv indsats for at lette chip-læsningen.

Givet at samarbejdet mellem PBS, bankerne, terminalleverandørerne og detailhandlen fortsætter, må det forventes, at sikkerheden i den fysiske handel øges, når chip-terminalerne kommer i brug.

Efter offentliggørelsen af Konkurrencestyrelsens rapport den 28. februar 2005 har konkurrencemyndighederne færdigbehandlet sagerne mod DHS, DSK og PBS A/S.

Konkurrencerådet fandt, at DSK' tilkendegivelser til organisationens medlemmer i medlemsblade, skrivelser mv. om at opkræve et dankort-gebyr på 50 øre udgjorde en vedtagelse inden for en sammenslutning af virksomheder i strid med konkurrenceloven. Endvidere udgjorde DSK' udsendelse af en mærkat med angivelse af, at medlemmerne opkrævede 50 øre i dankort-gebyr over for kunderne, i sammenhæng med de øvrige tilkendegivelser fra DSK en overtrædelse af konkurrenceloven.

Efter en nærmere vurdering af DHS' tilkendegivelser vedrørende dankort-gebyret blev der truffet afgørelse i sagen om DHS' adfærd uden at forelægge sagen for Konkurrencerådet. Konkurrencestyrelsen fandt, at DHS' udtagelser ikke udgjorde en vedtagelse, som havde til formål eller følge at begrænse konkurrencen.

Der blev bl.a. lagt vægt på, at DHS kun i et enkelt tilfælde havde rettet en betænkelig henvendelse til organisationens medlemmer om dankort-gebyret. Henvendelsen indeholdt ikke en opfordring til medlemmerne om at koordinere dankort-gebyret. Henvendelsen måtte forstås som en oplysning til medlemmerne om, hvordan DHS ville stille sig ved den revision af 50-øre dankort-gebyret, som regeringen og oppositionen havde varslet under Folketings-valgkampen.

For så vidt angik PBS A/S' BasisPakke udtalte Konkurrencerådet, at det generelt er betænkeligt, hvis en branche anvender det samme computerprogram til f.eks. beregning af priser. Det skyldes, at sådanne programmer kan være med til at hæmme konkurrencen mellem branchens aktører. Efter en konkret vurdering fandtes PBS' BasisPakke imidlertid ikke at indeholde konkurrencebegrænsninger i strid med konkurrenceloven. Det på forhånd fastsatte gebyr på 50 øre i BasisPakken kunne derfor ikke antages at begrænse konkurrencen.

2.3. Baggrund for Konkurrencestyrelsens undersøgelse af Internet-gebyrerne

Indtil 1999 kunne omkostningerne ved driften af et betalingssystem ikke pålægges betalingsmodtager (forretningerne), men kun kortindehaver (forbrugerne) eller kortsteder selv (bankerne).

Forbudet mod at bankerne kunne pålægge forretningen omkostningerne ved driften af et betalingssystem indebar imidlertid en risiko for, at bankerne ikke ville finde forretningsmæssigt grundlag for at udvikle og drive nye betalingssystemer.

Forbudet mod at pålægge forretningerne driftsomkostningerne ved et betalingssystem indebar således en risiko for, at de fordele, der var (og er) forbundet med informationsteknologien - herunder elektronisk handel - ikke ville komme det danske samfund til gode i samme omfang som i udlandet.

For at imødegå denne risiko ændrede Folketinget betalingsmiddeloven i 1999. Ændringen medførte, at det blev muligt for bankerne at pålægge forretningerne i den ikke-fysiske handel, især Internet-butikkerne, at bære driftsomkostningerne ved betalingssystemerne.

Ved lovændringen indførtes samtidig (en fortsat gældende) bestemmelse, hvorefter der ved fastsættelsen af gebyrer i forbindelse med en betalingstransaktion ikke må anvendes urimelige priser og avancer. Ved urimelige priser og avancer forstås priser og avancer, der er højere, end hvad der ville være tilfældet under virksom konkurrence.

Konkurrencestyrelsen foretog i 2000 en undersøgelse af, om gebyrerne på Dankort-transaktioner over Internettet var rimelige. Konkurrencestyrelsen konkluderede, at PBS A/S skulle nedsætte sit gebyr fra 1,95 kr. + 0,15 pct. af transaktionsbeløbet til 1,95 kr. + 0,10 pct.³

Siden 2000 er der sket en stigning i handlen over Internettet. Hvor der i 2000 var ca. 500.000 transaktioner over Internettet, har der i de første tre kvartaler i 2005 været ca. 13,5 mio. Internet-transaktioner.

Udviklingen i antallet af Internet-transaktioner har ændret forudsætningerne for fastsættelsen af transaktionsgebyrerne. En stigning i antallet af transaktioner indebærer således umiddelbart, at der er flere brugere af betalingssystemet til at betale omkostningerne til driften af systemet. Dette forhold kan påvirke rimeligheden af gebyrniveauet for de enkelte transaktioner.

På baggrund af ovenstående har økonomi- og erhvervsministeren og Konkurrencestyrelsen fundet, at der er et særskilt behov for at vurdere, om gebyrerne på betalingstransaktioner over Internettet fortsat er rimelige og dermed lovlige.

Da Konkurrencestyrelsen endvidere allerede har foretaget en undersøgelse af det nu ophævede dankort-gebyr i den fysiske handel, jf. styrelsens undersøgelse af 28. februar 2005, jf. afsnit 2.2., findes ministerens rapport efter betalingsmiddeloven især at burde koncentrere sig om betalingstransaktioner over Internettet.

2.4. Afgrænsning

Konkurrencestyrelsens undersøgelse vedrører som nævnt gebyrfastsættelsen ved betalingstransaktioner over Internettet. Konkurrencestyrelsens undersøgelse vedrører således ikke gebyrfastsættelsen ved andre ikke-fysiske handler end Internet-

³ Jf. Konkurrencestyrelsens afgørelse af 27. november 2000, *PBS' gebyrer for handel på Internettet*, der er offentliggjort på Konkurrencestyrelsens hjemmeside, jf. www.ks.dk.

handler. Det skyldes, at Internettet er det førende medium inden for ikke-fysiske betalingstransaktioner.

Konkurrencestyrelsens undersøgelse omfatter gebyrfastsættelsen for Internettransaktioner foretaget med Dankort eller eDankort. Konkurrencestyrelsens undersøgelse vedrører dermed kun betalingsmidler, som PBS A/S indløser.

Konkurrencestyrelsens har valgt at begrænse undersøgelsen til at omfatte PBS A/S' gebyrer, fordi PBS A/S er markedets dominerende indløser. PBS A/S har - selskabets stilling taget i betragtning - således afgørende indflydelse på det generelle gebyrniveau for betalingstransaktioner over Internettet i Danmark

Konkurrencestyrelsens undersøgelse omfatter ikke internationale betalingskort. Det skyldes, at Konkurrencestyrelsen vil foretage en særskilt undersøgelse i 2006 af gebyrerne vedrørende internationale betalingskort. Den påtænkte undersøgelse om internationale betalingskort vil omfatte både den fysiske handel og ikke-fysiske handel.

Konkurrencestyrelsens undersøgelse omfatter dog til illustration også en beskrivelse af udviklingen i (i) antallet af forretninger, der modtager internationale betalingskort, (ii) antallet af transaktion foretaget med et internationalt betalingskort og (iii) udviklingen i omsætningen for internationale betalingskort.

Konkurrencestyrelsens undersøgelse omfatter endvidere ikke det såkaldte interbank gebyr, dvs. det gebyr som indløser betaler til den kortudstedende bank. Det skyldes, at en undersøgelse af rimeligheden af interbank gebyret relaterer sig til pengeinstitutternes omkostninger, mens en undersøgelse af gebyrerne ved transaktioner over Internettet relaterer sig til indløserens, dvs. PBS A/S', omkostninger. Der er således tale om to principielt forskellige undersøgelser.

På baggrund af Konkurrencestyrelsens undersøgelse af gebyrerne over Internettet, har styrelsen imidlertid fundet, at der bør foretages en særskilt undersøgelse af interbank gebyret. Konkurrencestyrelsen forventer at starte en sådan undersøgelse i foråret 2006.

2.5. Disposition

Konkurrencestyrelsens undersøgelse beskriver først det danske marked for Internettransaktioner. Det sker ved i afsnit 3 at gennemgå markedets forskellige aktører, herunder ved at beskrive informations- og pengestrømmene i forbindelse med en betalingstransaktion over Internettet. Endvidere gennemgås infrastrukturen vedrørende Internet-transaktioner.

I afsnit 4 gennemgås betalingsmiddelovens regler om gebyrer for Internettransaktioner. Det sker ved at gennemgå udviklingen i adgangen til at opkræve gebyr af betalingstransaktioner over Internettet siden den første betalingsmiddelov, der trådte i kraft den 1. januar 1985, og til i dag.

I afsnit 5 beskrives udviklingen i Internet-handlen siden 1999. Beskrivelsen omfatter udviklingen i (i) antallet af forretninger, der modtager betalingskort, (ii) antallet af betalingstransaktioner og (iii) udviklingen i omsætningen ved handler foretaget over Internettet.

I afsnit 6 beskrives PBS A/S' virksomhed. Det skyldes, at Konkurrencestyrelsens undersøgelse som nævnt vedrører gebyret på Dankort og eDankort, som PBS A/S indløser.

I afsnit 7 vurderes PBS A/S' gebyrer ved betalingstransaktioner over Internettet. Det sker ved først at gennemgå PBS A/S' gebyrer samt indtægter og omkostninger ved Internet-betalingsystemet. Derefter foretages selve vurderingen af PBS A/S' gebyrer i forhold til betalingsmiddeloven, herunder ved at vurdere datamaterialet, der har ligget til grund for Konkurrencestyrelsens undersøgelse.

Afsnit 8 indeholder Konkurrencestyrelsens konklusion. Endvidere indeholder afsnittet en kort perspektivering vedrørende PBS A/S' fremtidige gebyrstruktur.

3. Det danske marked for Internet-transaktioner

Markedet for Internet-transaktioner er kompleks. Det skyldes til dels, at en række af forskellige aktører opererer på markedet, og til dels, at der er tale om et teknisk udviklet marked.

I det følgende beskrives først markedets forskellige aktører, herunder hvilke informations-, penge- og gebyrstrømme, der udveksles mellem aktørerne, jf. afsnit 3.1. Herefter beskrives den tekniske proces ved en betalingstransaktion over Internettet, jf. afsnit 3.2.

3.1. Markedets aktører mv.

På det danske marked for Internet-transaktioner opererer 5 forskellige aktører. Det drejer sig om (i) rettighedshaverne, (ii) kortudstedere, (iii) kortindløserne, (iv) betalingsmodtagerne (forretningerne) og (v) kortholderne (brugerne).

En oversigt over rettighedshaverne, kortudstederne og kortindløserne fordelt på de enkelte betalingskort fremgår af tabel 3.1.

Tabel 3.1. Rettighedshaverne, kortudstederne og kortindløserne fordelt på betalingskort (indløst i Danmark).

Korttype	Rettigheder	Udsteder	Indløser	Processer/ Indsamler
DANSK UDSTEDTE KORT				
Dankort	Dankort A/S	Pengeinstitutter i Danmark	PBS A/S	PBS A/S
Visa/Dankort	Visa International	Pengeinstitutter i Danmark	Udenlandske indløserne	PBS A/S
eDankort	Dankort A/S	Pengeinstitutter i Danmark	PBS A/S	PBS A/S
Maestro	MasterCard International	Pengeinstitutter i Danmark	PBS International A/S og udenlandske indløserne	PBS A/S
Visa Electron	Visa International	Pengeinstitutter i Danmark	PBS International A/S og udenlandske indløserne	PBS A/S
Visa	Visa International	IKANO	PBS International A/S og udenlandske indløserne	PBS A/S
MasterCard	MasterCard International	Pengeinstitutter i Danmark	PBS International A/S og udenlandske indløserne	PBS A/S
Eurocard	MasterCard International	SEB A/S	PBS International A/S og udenlandske indløserne	PBS A/S
Amex	American Express	Danske Bank	Danske Bank og American Express	PBS A/S
Diners Club	Diners Club	SEB Kort A/S	Diners Club	PBS A/S
Forbrugsforeningen	Forbrugsforeningen	Forbrugsforeningen	Forbrugsforeningen	PBS A/S
UDENLANDSK UDSTEDTE KORT				
JCB	JCB International	Udstedes ikke i DK	PBS International A/S	PBS A/S

Kilde: PBS A/S.

Rettighedshavere ejer rettighederne til selve kortkonceptet. Rettighedshaverne tilbyder licens til kortudstedere og kortindløserne, hvorved disse opnår retten til at udstede og indløse kort med den pågældende rettighedshavers logo på. Rettighedshaverne fastlægger endvidere de grundlæggende krav til de selskaber, som ønsker at

udstede og indløse de respektive kort. Rettighedshaverne står også for udvikling og markedsføring af de respektive kortkoncepter.

Som rettighedshaver kan nævnes Dankort A/S, der har rettighederne til Dankortet. Dankort A/S varetager således bl.a. udstedelse og administration af regler, herunder tildeling af licens til udstedelse og indløsning af Dankort, myndighedskontakt mv. Endvidere er f.eks. Visa International og MasterCard International rettighedshavere til henholdsvis Visa-kortet og MasterCard'et, mens Diners er rettighedshaver til Diners-kortet.

Kortudstedere er dem, der faktisk udsteder et betalingskort efter at have opnået licens fra rettighedshaverne. Pengeinstitutterne, f.eks. kortholders egen bank, er typisk kortudstedere, men også andre kan udstede betalingskort, f.eks. benzinselskaber og brugsforeninger.

Kortindløser udbyder indløsningsaftaler til betalingsmodtagerne. Kortindløser skal bl.a. sørge for, at betalingen overføres fra kortudsteder til betalingsmodtager inden for en rimelig frist, efter at kortholder har anvendt betalingskortet i forretningen.

Som kortindløser kan bl.a. nævnes PBS A/S, PBS International A/S, Diners og Danske Bank. PBS A/S indløser dankort-transaktioner, mens PBS International indløser betalingstransaktioner foretaget med Visa-, Maestro-, MasterCard-, Eurocard- og JCB-betalingskort. Diners indløser betalingstransaktioner foretaget med Diners-kort, mens Danske Bank indløser de transaktioner, der er foretaget med et Amex-kort.

Herudover findes der enkelte andre udenlandske indløser, f.eks. Bank of Scotland, der ved direkte henvendelse til markedets storkunder tilbyder indløsning af Visa/Dankort-delen af dankort-transaktioner. Prisen er i dette tilfælde typisk rettet til de enkelte storkunder og er derfor lavere end PBS A/S' pris for indløsning af Visa/Dankort-transaktioner over Internettet.

Kortindløser kan endvidere varetage funktionen som indsamler og processer.

Ved indsamling forstås routing (dvs. fordeling af oplysninger) af betalingsoplysningerne fra betalingsmodtager til indløser. Som indsamler kan nævnes PBS A/S, der står for indsamlingen vedrørende de betalingskort, som PBS A/S selv indløser. Endvidere varetager PBS A/S indsamlingsfunktionen som underleverandør for visse andre indløser, herunder Diners og Danske Bank i forbindelse med indløsning af transaktioner foretaget med Diners og Amex.

Processing omhandler både udstederprocessing og indløserprocessing. Ved udstederprocessing forstås databehandling af transaktioner med kortholder, dvs. autorisationer og spærring af kort mv. Ved indløserprocessing forstås databehandling af transaktioner i forretningerne, dvs. autorisation og opgørelse af betalingerne samt videregivelse af de relevante oplysninger om selve betalingen.

Som processer kan nævnes PBS A/S, der står for processing vedrørende de betalingskort, som PBS A/S selv indløser. Endvidere varetager PBS A/S processing-funktionen som underleverandør for visse andre indløser, herunder PBS International A/S, SEB Kort og Danske Bank.

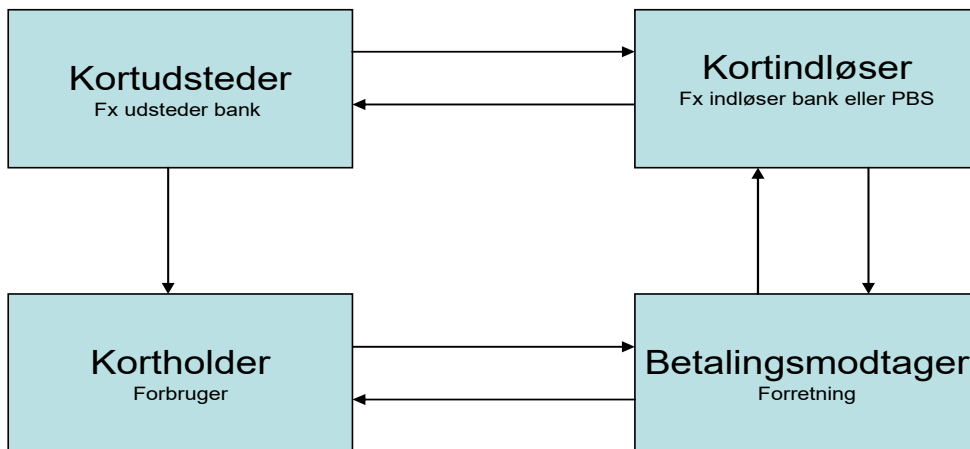
Betalingsmodtagere er de personer, der modtager betalingerne, dvs. forretningerne. Forretningerne kan både være fysiske og ikke-fysiske, herunder Internet-baserede forretninger.

Kortholdere er de personer, der ejer betalingskortet, dvs. de brugere, der har fået udstedt et betalingskort.

De fem nævnte aktører, der indgår i en betalingstransaktion, udveksler informationer, penge og gebyrer på tværs af hinanden i et kompleks system. Det er således nødvendigt for gennemførelsen af en betalingstransaktion, at der f.eks. udveksles oplysninger om kontonummer, overføres betaling for den købte vare eller tjenesteydelse samt overføres betaling for den leverede serviceydelse i forbindelse med betalingstransaktionen.

Informationsstrømmene i forbindelse med en betalingstransaktion fremgår af figur 3.1.

Figur 3.1. Informationsstrømmene i forbindelse med en betalingstransaktion.

Ved gennemførelsen af en betalingstransaktion skal kortholder, f.eks. en forbruger, verificere sig selv og acceptere handlen. Det kan ske ved, at kortholder indtaster et kortnummer og trykker ”godkend” til transaktionens gennemførelse. Samtidig sker der en informationsudveksling fra betalingsmodtager til kortholder, f.eks. i form af en elektronisk kvittering.

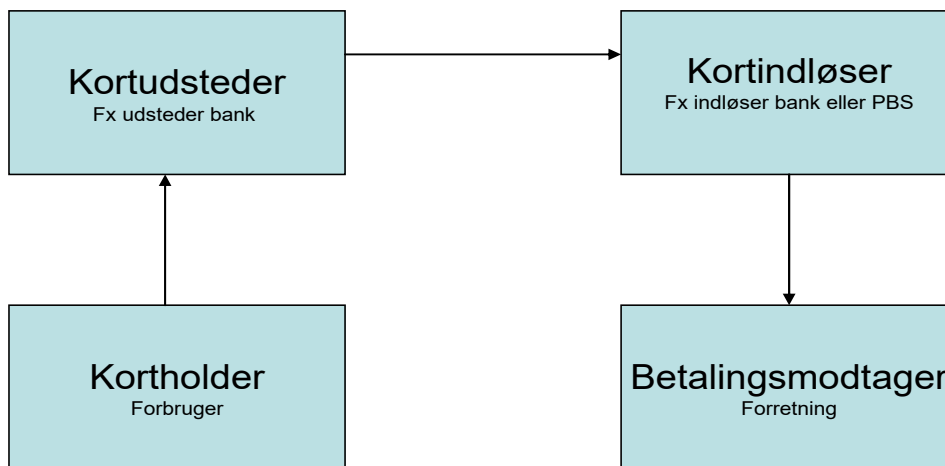
Betalingsmodtager identificere sig selv over for kortindløser, dvs. oplyser, hvilken forretning der er tale om. Endvidere informeres kortindløser om bl.a. transaktionens størrelse samt hvilken kortholder, der er tale om. Samtidig sker der en informati-

onsudveksling fra kortindløser til betalingsmodtager, f.eks. ved at kortindløser sender en bekræftelse på, at betalingsmodtager er autoriseret.

Kortindløser videreformidler til kortudsteder oplysningerne om transaktionen samt hvilken kortholder, der er tale om. Banken oplyser omvendt, at transaktionsbetalingen vil blive overført. Endelig giver kortudsteder meddelelse til kortholder om, at betalingstransaktionen er gennemført, f.eks. ved udskrift af kontoopgørelse.

Pengestrømmene i forbindelse med en almindelig betalingstransaktion over Internettet fremgår af figur 3.2.

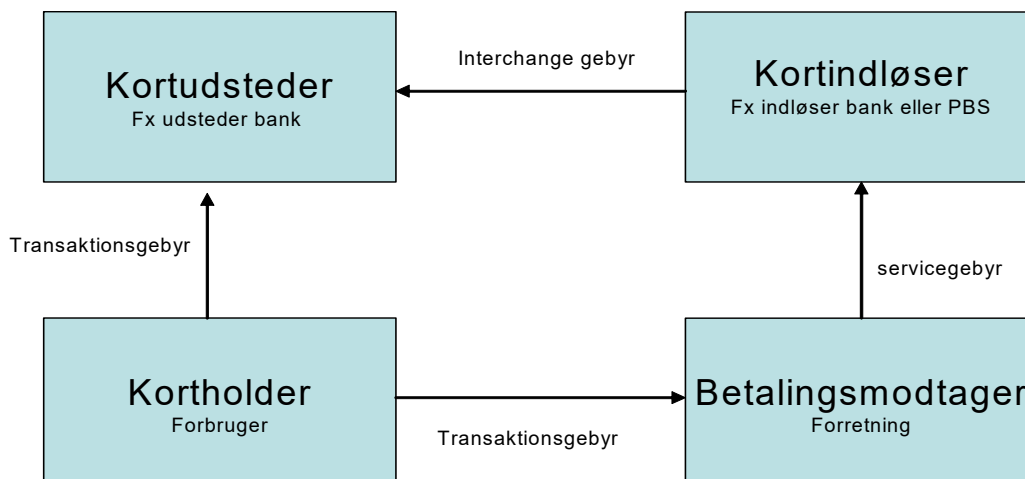
Figur 3.2. Pengestrømmene i forbindelse med en betalingstransaktion over Internettet.

Ved gennemførelsen af en betalingstransaktion over Internettet går pengene fra kortholders (købers) konto over kortudsteder til kortindløserens konto i nationalbanken, hvorefter pengene overføres til betalingsmodtagers konto i den pågældende forretnings pengeinstitut.

De forskellige gebyrer i forbindelse med en betalingstransaktion over Internettet fremgår af figur 3.3.

Figur 3.3. Gebyrer i forbindelse med en betalingstransaktion over Internettet.

Ved gennemførelsen af en betalingstransaktion betaler betalingsmodtager et transaktionsgebyr, f.eks. 1,95 kr. + 0,1 pct. af transaktionsbeløbet ved benyttelse af et Dankort over Internettet. Dette gebyr kan i den ikke-fysiske handel overvælttes på kortholder. Kortholders gebyr til betalingsmodtager må ikke overstige det gebyr, som betalingsmodtager erlægger pr. transaktion til indløser. Kortholder kan endvidere betale et gebyr til kortudsteder. Dette gebyr er sædvanligvis et gebyr, der opkræves i forbindelse med, at betalingskortet udstedes til brugeren.

Betalingsmodtager betaler et gebyr til indløser for den serviceydelse, der består i, at forretningen er koblet til betalingssystemet, og at transaktionen gennemføres. Gebyret består typisk af flere elementer, herunder f.eks. et transaktionsgebyr, abonnementsgebyr og et oprettelsesgebyr.

Kortindløser betaler et interbank gebyr til kortudsteder. Gebyret opkræves som betaling for omkostningerne ved, at der skal overføres penge fra kortholders konto til betalingsmodtagers konto.

3.2. Infrastrukturen vedrørende Internet-transaktioner

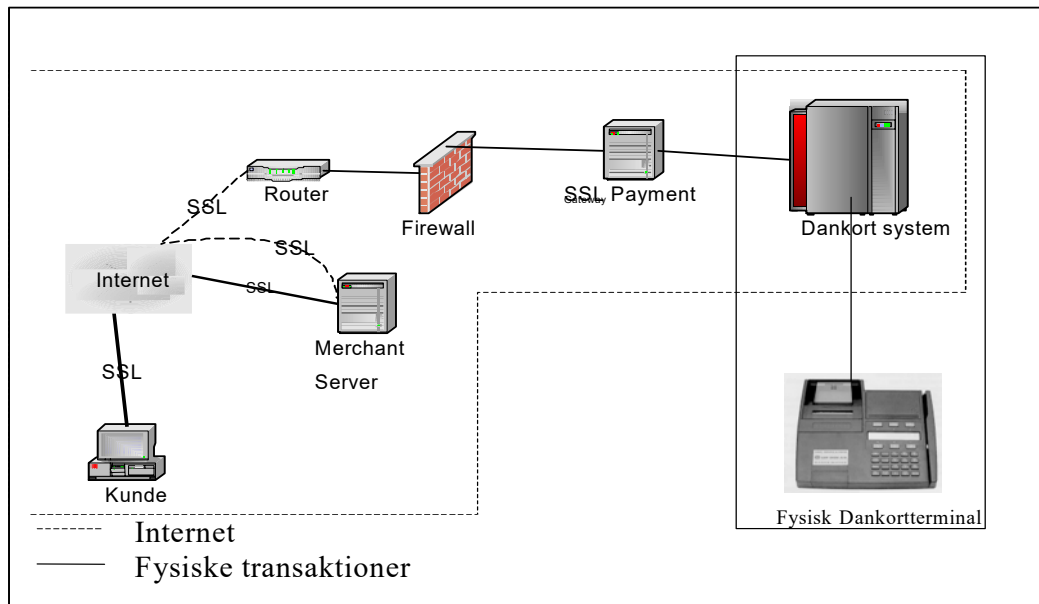
Den tekniske gennemførelse af en betalingstransaktion over Internettet og en betalingstransaktion i den fysiske handel afskiller sig på væsentlige punkter fra hinanden.

I det følgende beskrives og sammenholdes en sædvanlig betalingstransaktion i den fysiske handel og den ikke-fysiske handel, jf. afsnit 3.2.1. Endvidere beskrives andre, alternative betalingsløsninger, jf. afsnit 3.2.2.

3.2.1. Sædvanlige betalingstransaktioner over Internettet

I den fysiske handel transmitteres betalingsoplysningerne direkte til dankortsystemet via det faste telenet (almindelig telefonforbindelse, ADSL, ISDN m.v.), mens transaktionsgangen i den ikke-fysiske handel er noget mere indviklet. En betalingstransaktion i den fysiske handel er illustreret ved den fuldt optrukne kasse i figur 3.4., mens transaktionsgangen via Internettet er illustreret ved den stiplede kasse i figuren.

Figur 3.4. Transaktion på Internettet og i den fysiske verden.

Kilde: PBS A/S.

Ved betalingstransaktioner i den fysiske handel foregår transaktionen i et lukket system mellem forretningen og indløser. Der opstår derfor principielt ikke spørgsmål om, hvorvidt tredjemand kan skaffe sig oplysninger om transaktionen (medmindre PIN-kode aflæses).

Ved betalingstransaktionen over Internettet initieres transaktionen af kunden fra dennes computer via Internettet til forretningens server. Fra forretningens server routes (fordeles) transaktionen via Internettet til indløser (f.eks. PBS A/S). Her skal transaktionen igennem en firewall, der skal sikre mod hackerangreb, og derefter gennem en payment gateway, inden den når til selve dankort-systemet.

Ved transaktioner over Internettet foregår transaktionen således i et åbent system, hvor enhver i princippet har adgang via et modem og en Internet-opkobling. Sikkerheden i dette system afhænger af, hvor let udenforstående kan skaffe sig adgang til de informationer, der transmitteres. Det har derfor været nødvendigt at udvikle nye systemer og opstille krav til udveksling af oplysninger, således at brugerne er sikre på, at fortrolige oplysninger som kortnummer mv. ikke kan opsnappes af andre. Tilsvarende har forretningerne et ønske om sikkerhed.

I Danmark er der i dag én tilgængelig betalingsløsning. Det drejer sig om SSL-løsningen. Tidligere fandtes der også en SET-betalingsløsning, men denne løsning tilbyder PBS A/S ikke længere.

SSL-løsningen er den simpleste og dermed billigste løsning. Det er samtidig stort set den eneste løsning, der benyttes i Danmark. Det skyldes, at PBS A/S og PBS International A/S stiller krav i indløsningsaftalerne om, at betalingsmodtagerne, som ønsker at kunne modtage betaling over Internettet, skal vælge en betalingsløsning baseret på SSL.

SET-løsningen er en international betalingsstandard, der med sofistikeret kryptering og digitale identitetskort gør Internettet til et mere sikkert sted af handle. SET gør det reelt muligt for parterne i en Internet-handel at opnå samme sikkerhed, som hvis transaktionen foregik i den fysiske handel med terminal og PIN-kode. Løsningen kræver, at både kortholder og forretning installerer specielt SET software. Løsningen har ikke slået til i Danmark og benyttes kun i begrænset omfang i udlandet.

PBS A/S stiller yderligere krav om, at betalingsmodtager giver kortholder (brugeren) mulighed for at indtaste kontrolcifre ved kortbetaling på Internettet. Når kortholder i forbindelse med betaling med kort oplyser kontrolcifrene, tjekker PBS A/S, at kontrolcifrene på dansk udstedte kort kommer fra samme betalingskort som det oplyste kortnummer og udløbsdato.

Der er i dag kontrolcifre på alle Dankort. Der er endvidere kontrolcifre på alle VisaDankort, MasterCard samt danskudstedte Visa Electron og de fleste JCB-kort.

3.2.2. Alternative betalingsløsninger over Internettet

Som alternativ til en sædvanlig betalingstransaktion over Internettet findes flere forskellige betalingsformer.

eDankort, der er udviklet af pengeinstitutterne i Danmark, er en betalingsform, der kun findes på Internettet, og som kun kan bruges i de til systemet tilsluttede Internet-forretninger. eDankortet giver brugeren (køberen) mulighed for at gennemføre et køb direkte over køberens egen netbank.

eDankortet fungerer på den måde, at køberen, der besøger en Internet-forretnings hjemmeside, klikker på eDankort-logoet på hjemmesiden, hvorefter køberen automatisk omstilles til sin netbank. Køberen skal herefter indtaste sit sædvanlige password til netbanken og kan derpå gennemføre købet ved at vælge, hvilken konto hos køberens egen netbank pengene skal trækkes fra. Efter at handlen er afsluttet lukkes netbank-vinduet, og køberen vender tilbage til forretningens hjemmeside, hvor købet bekræftes med en kvittering.

Fordelen for køberen ved eDankortet er, at køberen kan undlade at indtaste kortnummer, udløbsdato eller kontrolcifre. Betalingen foretages via køberens netbank med samme sikkerhedsniveau som brugerens andre netbanksbetalinger.

ewire, der udbydes af ewire Danmark A/S, er en anden form for alternativ betalingsmåde i forhold til almindelige betalingstransaktioner over Internettet. ewire fungerer på den måde, at brugeren (køberen) opretter en ewire konto, der fungerer som en elektronisk pung. Køberen fylder den elektroniske pung op ved at købe elektroniske penge hos ewire Danmark A/S, hvorefter der overføres ”penge” til pungen. Køberens erhvervelse af de elektroniske penge kan ske via en almindelig dankort-transaktion, og ewire Danmark A/S har af samme grund en dankort-indløsningsaftale med PBS A/S.

Køberen kan aldrig have mere end 1.000 kr. i sin elektroniske pung hos ewire. Det skyldes, at der er tale om elektroniske penge til køberen, og at der efter lov om finansiel virksomhed maksimalt må udstedes elektronisk penge for en værdi af 150 euro.

Når køberen har overført penge til sin ewire konto, kan køberen benytte sine elektroniske penge til at købe varer og tjenesteydelser for i de forretninger, der er opkoblet til ewire-systemet. Køberen kan endvidere overføre sine elektroniske penge via f.eks. e-mails til en anden person, der så - uden anden form for oprettelse - kan bruge pengene i en til ewire-systemet opkoblet forretning. Der er i dag mere end 225.000, der har tilmeldt sig ewire-betalingsystemet.

Fordelen ved ewire er, at hver transaktion, der foretages over ewire-kontoen, er billigere end en dankort-transaktion. Endvidere behøver køberen ikke at oplyse sine dankort-oplysninger ved hver enkel transaktion, ligesom køberen hurtigt kan overføre penge til andre via e-mail. Endelig kan både forretningerne og køberne tilmelde sig ewire hurtigt og nemt.

CoinClick var PBS A/S', TDC' og pengeinstitutternes svar på et mikrobetalings-system i form af en elektronisk pung med adgang til betalinger på mellem 0,50 og 50 kr. *CoinClick* blev lanceret i 2002, men driften af systemet blev indstillet i foråret 2004 på grund af svigtende resultater.

Endelig udgør *netbanks-betalinger* et alternativt til almindelige dankort-transaktioner over Internettet. Ved netbanks-betalinger bestiller køberen varen over forretningens hjemmeside. Køberen logger herefter ind på sin egen netbank og overfører pengene til forretningens konto, hvorefter varen sendes til køberen.

4. Betalingsmiddelovens regler om gebyrer for Internettetstransaktioner

Betalingsmiddelovens regler om adgangen til at opkræve gebyr ved betalingstransaktioner er ændret flere gange, siden loven trådte i kraft den 1. januar 1985.

Reglerne om adgangen til at opkræve gebyr omtales i afsnit 4.1. - 4.3. Den nærmere afgrænsning af begreberne "urimelige gebyrer", jf. betalingsmiddelovens § 15, behandles i afsnit 4.4.

4.1. Historik

Ved betalingsmiddelovens ikrafttræden den 1. januar 1985 indførtes et forbud mod, at kortudsteder (bankerne) pålagde forretningerne omkostningerne ved driften af et betalingssystem.⁴

⁴ Loven sondrede ikke mellem fysisk og ikke-fysisk handel, og forbudet mod at kortudsteder pålagde forretningerne omkostningerne ved driften af betalingssystemet vedrørte derfor begge typer transaktioner. Antallet af ikke-fysiske transaktioner var imidlertid begrænset forud for Internettets udbredelse.

Baggrunden for forbudet var et ønske om at undgå, at bankernes omkostninger ved driften af et betalingssystem belastede varenes pris. Bankerne skulle dække sine omkostninger direkte over for de enkelte kortholdere (brugere).

Forbudet vedrørte kun omkostningerne ved driften af et betalingssystem. Bankerne kunne derfor pålægge forretningerne de omkostninger, som ikke vedrørte driften af systemet.⁵

Forbudet fritog endvidere ikke forretningerne fra at finansiere deres egne omkostninger i forbindelse med forretningernes deltagelse i betalingssystemet. Forretningerne skulle således dække deres egne omkostninger til f.eks. nødvendigt terminaludstyr.

I tabel 4.1., fremgår, hvem af henholdsvis banken eller forretningen, der kunne/skulle bære de enkelte omkostningstyper i henhold til 1985-betalingsmiddeloven.

Tabel 4.1. Hvilke omkostninger ved en betalingstransaktion kunne/skulle kortudsteder (banken) henholdsvis forretningen bære efter 1985-betalingsmiddeloven.

	Kortudsteder (bank)	Forretning
Omkostninger ved driften af betalingssystemet	+	-
Omkostninger, der <u>ikke</u> vedrørte driften af betalingssystemet	+	+ ¹
Omkostninger til nødvendigt udstyr	-	+

1) Dvs. bankerne havde mulighed for at overvælte omkostninger, der ikke vedrørte driften af betalingssystemet, på forretningen.

Forbudet mod at bankerne pålagde forretningerne omkostningerne ved driften af betalingssystemet fandt endelig ikke anvendelse på internationale betalingskort. Disse kort var undtaget fra forbudet i medfør af en administrativ bemyndigelse.

4.2. 1999-Betalingsmiddeloven

Formålet med ændringen af betalingsmiddeloven i 1999 var at gøre det forretningsmæssigt attraktivt for bankerne at tilbyde nye betalingskortsystemer, herunder særligt systemer til brug for Internet-handlen.

⁵ Sml. Forbrugerombudsmandens afgørelse af 30. marts 1987 i sagen 1987-2831-2, *Diners Club Danmark A/S*, hvor Forbrugerombudsmanden udtalte:

”Ydelser, der ikke kan henregnes til betalingssystemets drift er ikke direkte reguleret af betalingskortlovens § 20. I disse tilfælde må en kortudstede- ders vederlag imidlertid som udgangspunkt fastsættes efter almindelige forretningsmæssige principper.”

Ændringen af betalingsmiddeloven i 1999 skulle således skabe kommercielt grundlag for, at bankerne ville investere i nye sikkerhedssystemer mv. i forbindelse med udviklingen af betalingssystemer til brug for især Internettet.

Incitamentet til at udvikle nye betalingssystemer til brug for Internet-handlen blev skabt fra lovgivers side ved at sondre mellem fysisk og ikke-fysisk handel.

For så vidt angik den ikke-fysiske handel, herunder Internet-handlen, blev det med lovændringen tilladt indløser at pålægge forretningerne omkostningerne ved driften af betalingssystemet. Det skete ved at udforme betalingsmiddeloven på en særlig ”negativ” måde, hvorefter der kun gjaldt et forbud mod at pålægge forretningerne i den fysiske handel omkostningerne ved driften af et betalingssystem.

Lovændringen medførte således, at indløser kunne opkræve et gebyr ved ikke-fysisk handel, der vedrørte omkostningerne ved driften af betalingssystemet. Den negative formulering af betalingsmiddeloven ændrede omvendt ikke på, at indløser fortsat - som forud for 1999, jf. tabel 4.1., ovenfor - måtte pålægge forretningerne i den ikke-fysiske handel omkostninger, der *ikke* vedrørte driften af betalingssystemet.

Forretningerne fik samtidig adgang til at overvælte indløseres gebyr i den ikke-fysiske handel på brugeren. Forretningerne kunne dog maksimalt overvælte et gebyr svarende til, hvad forretningerne selv blev opkrævet i gebyr af indløser. Forretningerne kunne endvidere kun overvælte de gebyrer, som indløser opkrævede *pr. transaktion*. Forretningerne kunne derimod ikke overvælte andre omkostninger på brugerne, f.eks. en andel af en årlig tilslutningsafgift til indløser.⁶

Samtidig med at det blev muligt for indløser at opkræve gebyr ved betalingstransaktioner foretaget i den ikke-fysiske handel, herunder Internet-handlen, indførtes der en generel bestemmelse om, at der ved gebyrfastsættelsen ikke måtte anvendes urimelige priser eller avancer.

Dette forbud mod urimelige gebyrer blev udformet generelt og omfattede prisfastsættelsen hos enhver virksomhed, der fastsatte gebyr og vederlag i forbindelse med kortbetalinger. Forbudet vedrørte således alle aktørers prisfastsættelse i forbindelse med en betalingstransaktion og gjaldt for både gebyr vedrørende omkostningerne ved driften af et betalingssystem samt andre gebyrer, der ikke vedrørte driften af systemet.

4.3. Betalingsmiddeloven i dag

Betalingsmiddelovens 1999-regler om adgangen til at opkræve gebyr af ikke-fysiske transaktioner, herunder Internet-transaktioner, er med få redaktionelle ændringer fortsat gældende. Reglerne findes i dag i betalingsmiddelovens §§ 14 og 15.

⁶ Jf. bemærkningerne til lovforslag nr. 129 af 3. december 1998 om ændring af lov om betalingskort mv. med bemærkninger.

Efter den gældende § 14, stk. 1, der blev indført ved lovændringen i foråret 2005, fremgår det nu eksplicit af betalingsmiddeloven, at omkostningerne ved driften af betalingssystemet som udgangspunkt kan pålægges forretningerne.⁷

Det er fortsat muligt for indløser - ved siden af betalingsmiddelovens § 14 - at pålægge forretningerne de omkostninger, der ikke vedrører driften af betalingssystemet. Der kan således ikke sluttes modsætningsvis fra den gældende § 14, stk. 1, der efter bemærkningerne til bestemmelsen blot udtrykkeligt fastslår den hidtidige retstilstand.

Der er ikke fastsat noget maksimum målt i kroner og øre for det gebyr, der kan opkræves efter § 14, stk. 1, eller det gebyr, der kan opkræves for ikke-drift relaterede omkostninger. For størrelsen af begge typer gebyrer gælder således kun begrænsningen i betalingsmiddelovens § 15, hvorefter et gebyr ikke må være urimeligt, jf. nærmere om begrebet ”urimelige gebyrer” nedenfor i afsnit 4.3.

Efter § 14, stk. 6, kan en forretning fortsat opkræve gebyr af brugeren i den ikke-fysiske handel, herunder handel over Internettet. Forretningen kan dog ikke opkræve mere i gebyr af brugeren, end forretningen opkræves i gebyr af indløser. Forretningerne kan endvidere fortsat kun overvælte det af indløseren opkrævede gebyr *pr. transaktion*, mens der ikke er mulighed for at overvælte andre omkostninger på brugeren, f.eks. en årlig tilslutningsafgift til indløseren.

En oversigt over de gældende regler i betalingsmiddeloven om adgangen til at opkræve gebyr i den ikke-fysiske handel fremgår af tabel 4.2.

Tabel 4.2. Gældende regler om adgangen til at opkræve gebyr i den ikke-fysiske handel.

Gebyrtype	Indløseres adgang til at kræve gebyr af forretningen	Forretningens adgang til at overvælte indløseres gebyr på brugeren
1. Omkostninger ved driften af systemet: a) gebyr pr. transaktion. b) andet gebyr, f.eks. årligt gebyr.	1. Indløser kan a) kræve gebyr pr. transaktion samt b) kræve anden form for gebyr, jf. § 14. 2. Indløseres gebyr skal i alle tilfælde være rimeligt, jf. § 15. ¹	1. Forretningen kan kun overvælte et gebyr på brugeren, såfremt: - gebyret ikke overstiger det gebyr, som banken opkræver forretningen, jf. § 14, stk. 6, og - der er tale om et gebyr fra indløser <i>pr. transaktion</i> , jf. 1999-loven, der på dette punkt fortsat er gældende. ² 2. Gebyret, der overvæltes, skal i alle tilfælde være rimeligt, jf. §

⁷ Tidligere fremgik denne generelle adgang til at pålægge forretningerne omkostningerne ved driften af betalingssystemet i den ikke-fysiske handel som nævnt kun modsætningsvis af lovens angivelse af, hvornår udsteder/indløser i den fysiske handel ikke kunne pålægge forretningerne omkostningerne ved driften af systemet.

<p>2. Omkostninger, der <i>ikke</i> vedrører driften af systemet:</p> <p>a) gebyr pr. transaktion.</p> <p>b) andet gebyr, f.eks. årligt gebyr</p>	<p>1. Indløser kan a) kræve gebyr pr. transaktion samt b) kræve anden form for gebyr, jf. praksis forud for 1999-loven, der fortsat er gældende.</p> <p>b. Indløseres gebyr skal i alle tilfælde være rimeligt, jf. § 15.¹</p>	<p>15.¹</p> <p>1. Forretningen kan kun overvælte et gebyr på kunderne, såfremt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gebyret ikke overstiger det gebyr, som banken opkræver forretningen, jf. § 14, stk. 6, og - der er tale om et gebyr fra indløser <i>pr. transaktion</i>, jf. 1999-loven, der på dette punkt fortsat er gældende.² <p>2. Gebyret, der overvæltes, skal i alle tilfælde være rimeligt, jf. § 15.¹</p>
---	---	---

1) Jf. nærmere om begrebet ”urimelige gebyrer” nedenfor i afsnit 4.3.

2) Der er tale om kumulative betingelser, dvs. begge betingelser skal være opfyldt.

Adgangen til at opkræve gebyr for transaktioner på Internettet - og dermed adgangen til at overvælte gebyr på brugerne - påvirkes af reglerne i e-handelsloven.⁸

Efter e-handelslovens § 4 er en tjenesteyder, der er etableret i et andet EU- eller EØS-land, som udgangspunkt⁹ undtaget fra at overholde reglerne i betalingsmiddelovens §§ 14 og 15, såfremt virksomheden leverer en informations-samfundstjeneste i Danmark.¹⁰

Betalingsmiddelovens §§ 14 og 15 finder således f.eks. ikke anvendelse på selskaber etableret uden for Danmark (men inden for EU/EØS), der udbyder ydelser, f.eks. flybilletter, over Internettet. Disse selskaber vil kunne opkræve gebyrer af en dansk bruger, så længe selskabet overholder etableringslandets regler.

4.4. Begrebet ”urimelige gebyrer”

Efter betalingsmiddelovens § 15 må der ved fastsættelsen af gebyrer ikke opkræves urimelige priser eller avancer, dvs. priser eller avancer, der er højere, end hvad der ville være tilfældet under virksom konkurrence. Bestemmelsen gælder alle aktørers prisfastsættelse i forbindelse med en betalingstransaktion, jf. afsnit 4.2.

Forarbejderne til betalingsmiddelovens § 15 har nærmere taget stilling til, hvad der skal forstås ved urimelige gebyrer, dvs., hvor meget der må opkræves i gebyr i forhold til de relevante omkostninger, jf. afsnit 4.3.1.

⁸ Lov nr. 227 af 22. april 2002 om tjenester i informationssamfundet, herunder visse aspekter af elektronisk handel.

⁹ Efter e-handelslovens § 5 undtages områderne ophavsret, udstedelse af elektroniske penge, markedsføring af investeringsfonde, visse forsikringer samt uopfordret markedsføring. Efter § 6 kan de nationale myndigheder træffe foranstaltninger, der begrænser adgangen til at levere informations-samfundstjenester, hvis foranstaltningerne er nødvendige for bl.a. den offentlige orden, folkesundheden og forbrugerne.

¹⁰ Tjenester i informationssamfundet defineres som enhver tjeneste, der har et kommercielt sigte, og som leveres on line (ad elektronisk vej over en vis distance) på individuel anmodning, jf. e-handelslovens § 2, nr. 1.

4.4.1. Nærmere om begrebet ”urimelige gebyrer”

Begrebet ”urimelige gebyrer” er ikke det samme i den fysiske og ikke-fysiske handel.

Ikke-fysisk handel

I henhold til forarbejderne til 1999-loven¹¹ skal vurderingen af, om der foreligger urimeligt høje gebyrer i den ikke-fysiske handel ske gennem en hypotetisk bedømmelse af forholdene, som de ville være i et konkurrencepræget marked. Der kan ikke kræves et egentligt bevis for, hvad prisen eller avancen ville være, men der kræves dog en væsentlig sandsynliggørelse.

Der er efter 1999-forarbejderne tale om urimelige gebyrer, når en aktør fastsætter priser, som ligger over prisen i andre lande med en effektiv betalingsformidling. Der er endvidere tale om et urimeligt gebyr, når gebyret ikke står i et rimeligt forhold til omkostningerne, eller gebyret medfører en unormal indtjening, dvs. en forrentning af investeringerne i det pågældende forretningsområde, der overstiger forrentningen for virksomheder i virksom konkurrence.

Indløser i den ikke-fysiske handel, herunder Internet-handel, kan opkræve et gebyr af forretningerne, der står i et rimeligt forhold til *samtlig*e omkostninger ved betalings-systemet og som samtidig giver indløser en normal indtjening. Ved ”normal indtjening” forstås en forrentning af investeringerne i det pågældende forretningsområde, som ikke overstiger forrentningen for virksomheder i virksom konkurrence.

Gebyret kan fastsættes som en promille- eller procentsats af transaktionsbeløbet eller som en fast pris uanset transaktionens størrelse. Gebyret kan endvidere fastsættes som en kombination mellem en promille-/procentsats og en fast pris samt fastsættes variabelt, f.eks. afhængigt af forretningernes valg af sikkerhedsniveau.¹²

Fysisk handel

For så vidt angår den fysiske handel blev der i forarbejderne til 2003-loven¹³, der vedrørte gennemførelsen af det nu afskaffede dankort-gebyr på 50 øre, opstillet en negativ formodningsregel for, hvornår indløseres gebyr over for forretningerne må anses for rimeligt.

Det anførtes i forarbejderne, at en indløseres gebyr over for forretningerne, der dækker op til halvdelen af omkostningerne ved driften af et betalingssystem, som udgangspunkt ikke er urimeligt efter betalingsmiddelovens § 15. Endvidere måtte

¹¹ Jf. lovforslag nr. 129 af 3. december 1998 om ændring af lov om betalingskort mv. med bemærkninger.

¹² Jf. lovforslag nr. 129 af 3. december 1998 om ændring af lov om betalingskort mv. med bemærkninger.

¹³ Jf. lovforslag nr. 221 af 30. april 2003 om ændring af lov om visse betalingsmidler med bemærkninger.

indløsernes gebyr samlet set, dvs. gebyrerne opkrævet fra såvel forretningerne som brugerne, ikke overstige de samlede omkostninger inklusive en rimelig avance.

2003-lovændringen vedrørte efter sin ordlyd kun gebyrer i den fysiske handel. Endvidere anførtes i bemærkningerne til lovændringen, at reglerne for ikke-fysisk handel ikke foresloges ændret. Bemærkningerne til 2003-lovændringen, der blev gentaget i bemærkningerne til den seneste ændring af betalingsmiddeloven i 2005¹⁴, ændrer således ikke på begrebet ”urimelige gebyrer” inden for den ikke-fysiske handel.

Konklusion

Ved Internet-handel er der tale om et rimeligt gebyr, når indløseres gebyr, der pålægges forretningen, står i et rimeligt forhold til *samtlige* omkostninger ved betalingssystemet, og gebyret maksimalt medfører en normal indtjening for indløser. Ved normal indtjening forstås en forrentning af investeringerne i det pågældende forretningsområde, som ikke overstiger forrentningen for virksomheder i virksom konkurrence.

I den fysiske handel anses et gebyr, der opkræves over for forretningen, og som dækker op til halvdelen af omkostningerne ved driften af betalingssystemet, for rimeligt i betalingsmiddelovens forstand.

5. Udviklingen i brugen af betalingskort siden 1999

Brug af Dankort ved køb over Internettet blev først muligt i forbindelse med ændringen af betalingsmiddeloven i 1999, hvor det blev muligt for indløser at opkræve gebyr af forretningerne ved brug af Dankort i den ikke-fysiske handel.

Adgangen til at benytte Dankort over Internettet førte til en fremgang for Internet-handlen, både i form af et stigende antal dankort-betalinger, men også i form af et stigende antal betalinger med internationale kort. Fremgangen kunne måles både i antallet af Internet-butikker, der accepterede betalingskort, som i det absolutte antal betalingstransaktioner over Internettet. Som sådan efterlevedes formålet med ændringen af betalingsmiddeloven i 1999.

I det følgende beskrives udviklingen i antallet af forretninger, der modtager betalinger over Internettet, jf. afsnit 5.1., udviklingen i antallet af betalingstransaktioner over Internettet, jf. afsnit 5.2., samt udviklingen i omsætningen over Internettet, jf. afsnit 5.3.

Derudover er der i afsnit 5.4., fortaget en sammenligning mellem på den ene side de forudsætninger PBS A/S lagde til grund i 1999 om udviklingen i antallet af Internet-forretninger og antallet af transaktioner på Internettet samt på den anden side den faktiske udvikling frem til 2005.

¹⁴ Jf. lovforslag nr. L 154 af 13. april 2005 om ændring af lov om visse betalingsmidler.

Konkurrencestyrelsens henviser endvidere til Danmarks Statistiks undersøgelse af 25. maj 2005 om befolkningens brug af Internettet. I denne undersøgelse gives en supplerende beskrivelse af Internettets udvikling i Danmark mv.¹⁵

5.1. Udviklingen i antallet af forretninger, der modtager betalinger over Internettet

Antallet af forretninger, der modtager betalinger over Internettet, kan som udgangspunkt fastlægges ved at opgøre antallet af forretninger, der har en indløsningsaftale med PBS A/S.

Det skyldes, at det er PBS A/S, der indløser Dankort/VisaDankort, og at der kun er meget få om nogen danske forretninger i den ikke-fysiske handel, der modtager andre betalingskort uden ikke også at modtage Dankort/VisaDankort.

Antallet af forretninger, der har en indløsningsaftale om at modtage dankorttransaktioner i den ikke-fysiske handel, er steget fra 1.284 forretninger i 2002 til 3.862 forretninger i 2005, svarende til en stigning på 2.578 forretninger eller mere end 300 pct., jf. tabel 5.1.

Tabel 5.1. Antal forretninger i fysisk og ikke-fysisk handel med indløsningsaftale med PBS A/S 2002-2005.

PBS A/S	Primo 2002	Primo 2003	Primo 2004	Primo 2005
1. Ikke-fysisk handel				
Internet Dankort/VisaDankort	1.284	2.078	2.734	3.862
- Internet eDankort	n/a	n/a	98 ¹	205 ¹
Post- og telefonordre Dankort/VisaDankort	532	654	659	705
Mobilbetalinger Dankort/VisaDankort	19	35	34	39
2. Fysisk handel				
- Dankort/VisaDankort	81.077	87.025	94.270	97.348 ²

1) Antallet af eDankort indløsningsaftaler er indeholdt i tallet for indløsningsaftaler med Dankort og Visa/Dankort på Internettet. Det skyldes, at forretninger med eDankort også har en indløsningsaftale vedrørende Dankortet.

2) Antallet af indløsningsaftaler er opgjort pr. 31. oktober 2005 til 80.654 aftaler. Faldet i antallet af indløsningsaftaler i løbet af 2005 skyldes primært, at antallet af forretninger uden transaktioner - efter oprettelse af indløsningsaftalen - er fjernet i opgørelsen.

Der er fortsat væsentlig færre forretninger, der tager imod betalingskort på Internettet end i den fysiske handel, jf. tabel 5.1. Med mere end 80.000 forretninger i den fysiske handel, der har en dankort-indløsningsaftale (med mindst én dankorttransaktion inden for det sidste år), udgør antallet af Internet-butikker i dag således

¹⁵ Jf. Danmarks Statistiks undersøgelse af 25. maj 2005, *Befolkningens brug af internet 2005*, jf. <http://www.dst.dk/Statistik/ags/IT/Befolkningen>.

kun knap 4 pct. Fra 2002 til starten af 2005 er andelen af forretninger med indløsningsaftale om at modtage Dankort ved Internet-handler steget fra under 2 pct. til ca. 4 pct., jf. tabel 5.2.

Tabel 5.2 Den procentvise fordeling af antal forretninger med aftale om indløsning af Dankort mellem fysisk og ikke-fysisk handel.

	primo 2002	Primo 2003	primo 2004	primo 2005
	%	%	%	%
1. Ikke-fysisk handel				
Dankort/VisaDankort	1,6	2,3	2,8	3,8
eDankort			0,1	0,2
Post- og telefonordre, Dankort/VisaDankort	0,6	0,7	0,7	0,7
Mobil, Dankort/VisaDankort	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Fysisk handel				
Dankort/VisaDankort	97,8	96,9	96,4	95,3
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0

Ud over at modtage betaling i den fysiske handel eller over Internettet tilbyder et mindre antal forretninger at modtage betaling med betalingskort ved post- og telefonordre samt mobilbetalinger.

Selv om der for post- og telefonordre har været en vis relativ udvikling i antallet af forretninger, der modtager denne form for betaling, er der fortsat samlet set tale om en begrænset antal forretninger, der har engageret sig i post- og telefonordre. For så vidt angår mobilbetalinger har udviklingen i antallet af forretninger, der accepterer denne form for betalinger, været meget begrænset siden 2003, jf. tabel 5.2.

Mange forretninger tilbyder som supplement til Dankortet at modtage internationale betalingskort. Det er PBS International A/S, der er indløser af hovedparten af de internationale kort (MasterCard, Maestro, Eurocard, Visa¹⁶, Visa Electron, JCB¹⁷), mens Danske Bank står for indløsningen af Amex, og Diners Club står for indløsningen af Diners Club kort.

Det er ikke muligt at opgøre præcist, hvor mange danske Internet-forretninger der modtager internationale betalingskort. Det skyldes, at opgørelsen er baseret på antallet af indløsningsaftaler, og at forretningerne kan have indgået flere indløsningsaftaler, f.eks. henholdsvis for Diners og for MasterCard.

Af tabel 5.3. fremgår, hvor mange indløsningsaftaler de forskellige indløser af internationale kort har indgået. Det må dog antages, at antallet af forretninger, der

¹⁶ Visa udstedes i Danmark ikke som selvstændigt kort, men alene som VisaDankort, hvor Visa-delen ikke kan bruges i den fysiske handel Danmark. Derimod kan udlændinge bruge deres Visakort i den fysiske handel.

¹⁷ JCB udstedes ikke i Danmark, men udlændinge kan bruge kortet i mange danske forretninger.

tager mod internationale betalingskort i forbindelse med Internet-handel i 2005 ligger tæt på 2.200, som er det antal indløsningsaftaler som PBS International A/S har indgået.

Tabel 5.3. Det faktiske antal forretninger med indløsningsaftale med PBS International A/S, Danske Bank og Diners Club 2002-2005 fordelt på fysisk og ikke-fysisk handel.

	Primo 2002	Primo 2003	Primo 2004	Primo 2005
1. Ikke-fysisk handel				
1.1. Internet-handel				
A. PBS Int. A/S				
Eurocard, MasterCard, Maestro, Visa Electron, Visa og JCB	886 ¹	1.327	1.577	2.219
B. Danske Bank				
- Amex ²			[0-1.000]	[0-1.000]
C. Diners Club				
- Diners Club	[0-1.000]	[0-1.000]	[0-1.000]	[0-1.000]
1.2. Post- og telefonordre				
- Internationale kort		320	323	330
2. Fysisk handel				
A. PBS Int. A/S				
Eurocard, MasterCard, Maestro og Visa Electron	18.437	13.250	16.779	14.288
B. Danske Bank				
- Amex ²			[18-25.000]	[18-25.000]
C. Diners Club				
- Diners Club	25.851	25.300	26.602	26.990

1) Tallet for primo 2002 er baseret på antallet af internetforretninger, der har været aktive i løbet af 2001. De efterfølgende er baseret på internetforretninger, der har været aktive primo året.

2) Tallene for 2002 og 2003 er ikke tilgængelige for Danske Banks platform.

Antallet af forretninger, der har en indløsningsaftale med PBS International A/S, Danske Bank og Diners Club vedrørende transaktioner i den ikke-fysiske handel, er steget fra 2002 til 2005. Samtidig har stigningen i antallet af indløsningsaftaler i den fysiske handel for PBS International A/S været faldende, mens Diners Club har haft en beskedne stigning på 4 pct. For Danske Bank er der sket et fald fra 2004 til 2005. Det skyldes, at Danske Bank har frasorteret de forretninger, der ikke har haft transaktioner i 2004.

I tabel 5.4. er vist den procentvise fordeling af forretninger med indløsningsaftaler vedrørende international betalingskort i henholdsvis den fysiske og ikke-fysiske

handel. Andel af indløsningsaftaler i den ikke-fysiske handel for internationale kort er steget fra knap 5 pct. til 15 pct. fra starten af 2002 til starten 2005, hvilket er noget højere end for Dankort.

Tabel 5.4. Den procentvise fordeling af antallet af forretninger med aftale om indløsning af internationale kort i fysisk og ikke-fysisk handel.

	primo 2002	primo 2003	primo 2004	primo 2005
	%	%	%	%
1. Fysisk handel – Internationale kort	94,4	89,0	87,9	84,9
2. Ikke-fysisk handel – Internationale kort				
Internet-handel	4,6	8,9	10,0	13,1
Post- og telefonordre, internationale kort		2,1	2,1	2,0
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0

Også for så vidt angår de internationale betalingskort, er der fortsat færre forretninger i den ikke-fysiske handel, som modtager disse kort, end forretninger i den fysiske handel. Med mere end 25.000 aktive forretninger i den fysiske handel, der har en indløsningsaftale for et internationalt betalingskort, udgør antallet af internetbutikker således omkring 10 pct. af det samlede antal forretninger, der modtager internationale betalingskort.

Forskellen i antallet af fysiske forretninger og Internet-forretninger, der modtager internationale betalingskort, er imidlertid ikke så stor som forskellen ved Dankort, sml. tabel 5.2., ovenfor.

Det skyldes sandsynligvis, at det hovedsageligt er i de større byer samt i grænseregionerne, at butikkerne i den fysiske handel modtager internationale betalingskort. De forretninger i den fysiske handel, der modtager internationale betalingskort er derfor ikke i samme grad fordelt over hele landet som de butikker, der modtager Dankortet, hvilket forstærker forskellen i antallet af forretninger, der modtager henholdsvis Dankortet og internationale betalingskort.

De geografiske forhold gør sig imidlertid ikke gældende for Internet-forretninger. Disse forretninger tilbyder derfor i højere grad som supplement til Dankort at modtage betaling med internationale betalingskort.

5.2. Udviklingen i antallet af transaktioner

Siden det blev muligt at anvende Dankort som betalingsmiddel over Internettet, er antallet af betalingstransaktioner steget fra år til år.

I 1999 blev der gennemført knap 90.000 transaktioner med Dankort over Internettet. Til sammenligning blev der de første tre kvartaler i 2005 gennemført over 12 mio.

dankort-transaktioner over Internettet. Hvis udviklingen fortsætter i resten af 2005 vil det svare til omkring 16 mio. transaktioner for hele 2005, jf. tabel 5.5.¹⁸

Tabel 5.5. Antal dankort-transaktioner ved ikke-fysisk og fysisk handel 1999-2005.

Mio. stk	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 ¹
1. Ikke-fysisk handel							
Internethandel							
Dankort/ VisaDankort	0,1	0,4	1,2	3,3	7,5	12,3	16,3 ¹
eDankort	-	-	-	-	0,0	0,0	0,0
Post- og telefon- ordre							
Dankort/VisaDankort				0,5	0,7	0,9	0,9
Mobilbetalinger							
Dankort/VisaDankort				0,0	0,0	0,0	0,0
2. Fysisk handel							
Dankort/VisaDankort	371,0	400,5	437,8	473,6	527,3	573,2	543,8 ¹

1) Skøn baseret på de tre første kvartaler 2005.

I perioden 1999 til 2005 har der ligeledes været en stigning i antallet af transaktioner i den fysiske handel fra 371 til 544 mio. transaktioner, svarende til 47 pct., hvilket er en pæn stigning, men relativt set ikke kan måle sig med stigningen i antallet af betalingstransaktioner over Internettet.

På trods heraf udgør antallet af dankort-transaktioner på Internettet fortsat kun en begrænset andel af det samlede antal dankort-transaktioner. I 1999 udgjorde Internet-betalingerne således 0,2 pct. af det samlede antal dankort-betalinger, mens andelen var steget til ca. 3 pct. i 2005, jf. tabel 5.6.

Tabel 5.6. Fordeling mellem antallet af dankort-transaktioner i fysisk og ikke-fysisk handel 2001-2005.

Pct.	2001	2002	2003	2004	2005
1. Internethandel					
Dankort/VisaDankort	0,3	0,7	1,4	2,1	2,9
eDankort	-	-	0,0	0,0	0,0
Post- og telefonordre Dankort/VisaDankort	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2
Mobilbetalinger Dankort/VisaDankort	-	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Fysisk handel					
Dankort/ VisaDankort	99,6	99,2	98,5	97,7	96,9

¹⁸ Dette svarer til en stigning i antallet af Internet-transaktioner fra 1989 til 2005 på mere end 18.500 pct.

Selv om antallet af betalingstransaktioner via post- og telefonordre fortsat er stigende, har denne form for betalingstransaktioner relativt set mistet terræn i forhold til Internet-betalinger. Hvor der i 2002 var henholdsvis 3,3 mio. dankort-transaktioner over Internettet mod 0,5 mio. transaktioner via post- og telefonordre, er tallene henholdsvis 12 mio. og 0,7 mio. for de tre første kvartaler af 2005.

For så vidt angår mobilbetalinger, viser tabel 5.5. og 5.6., at antallet af transaktioner har været faldende siden 2003. Mobilbetalinger udgør i dag kun et meget begrænset alternativ til Internet-betalinger samt post- og telefonordre.

For så vidt angår eDankortet, der blev introduceret i 2003, har der været en pæn udvikling i antallet af transaktioner, jf. tabel 5.5. Trods en stigning i transaktionsantallet fra godt 7.000 transaktioner i 2003 til godt 33.000 transaktioner de første tre kvartaler i 2005, er der dog samlet set fortsat tale om et begrænset antal transaktioner med eDankort i forhold til almindelige dankort-transaktioner over Internettet.

Hvad angår antallet af transaktioner med Dankort udgør transaktionerne på Internettet en begrænset andel, selv om der har været en pæn stigning. I 2001 var andelen under 0,5 pct., mens den i 2005 er vokset til 3 pct.

Også for så vidt angår de internationale betalingskort, er der fortsat væsentligt færre transaktioner i den ikke-fysiske handel end i den fysiske handel. Med mere end 90 pct. af transaktionerne i den fysiske handel med et internationalt betalingskort, udgør antallet af Internet-transaktioner i 2005 kun ca. [7,7 - 8,5] pct. af det samlede antal transaktioner med internationale betalingskort, jf. tabel 5.7.

Tabel 5.7. Antal transaktioner med et internationalt betalingskort i fysisk og ikke-fysisk handel 2002-2005.

Mio. stk.	2002	2003	2004	2005
1. Ikke-fysisk handel				
Internet-handel				
A. PBS Int. A/S	0,3	0,6	1,1	1,6 ¹
B. Danske Bank				
- Amex ²			0,0	0,0
C. Diners Club				
- Diners Club	[0 - 0,2]	[0 - 0,2]	[0 - 0,2]	[0 - 0,2] ¹
Post- og telefon-ordre				
- Internationale kort	0,4	0,5	0,6	0,4
SUM	[0,7 - 0,9]	[1,1 - 1,3]	[1,7 - 1,9]	[2,0 - 2,2]
2. Fysisk handel				
A. PBS Int. A/S	18,7	17,3	21,6	21,1
B. Danske Bank				
- Amex				
C. Diners Club				

- Diners Club	4,9	4,6	4,4	3,6 ¹
SUM	<u>23,6</u>	<u>21,9</u>	<u>26,9</u>	<u>25,9</u>

1) Opgjort pr. den 25. november 2005.

2) Tallene for 2002 og 2003 er ikke tilgængelige på Danske Banks platform. De øvrige tal dækker både for mailordre og Internet-forretninger.

I 2002 udgjorde Internet-handlen med internationale betalingskort kun ca. 2 pct. af det samlede antal transaktioner med internationale kort. Relativt set har der været en større stigning i antallet af transaktioner med internationale kort over Internettet, end i den fysiske handel.

Forskellen i antallet af fysiske transaktioner og Internet-transaktioner er ved internationale betalingskort mindre end ved de nationale betalingskort.

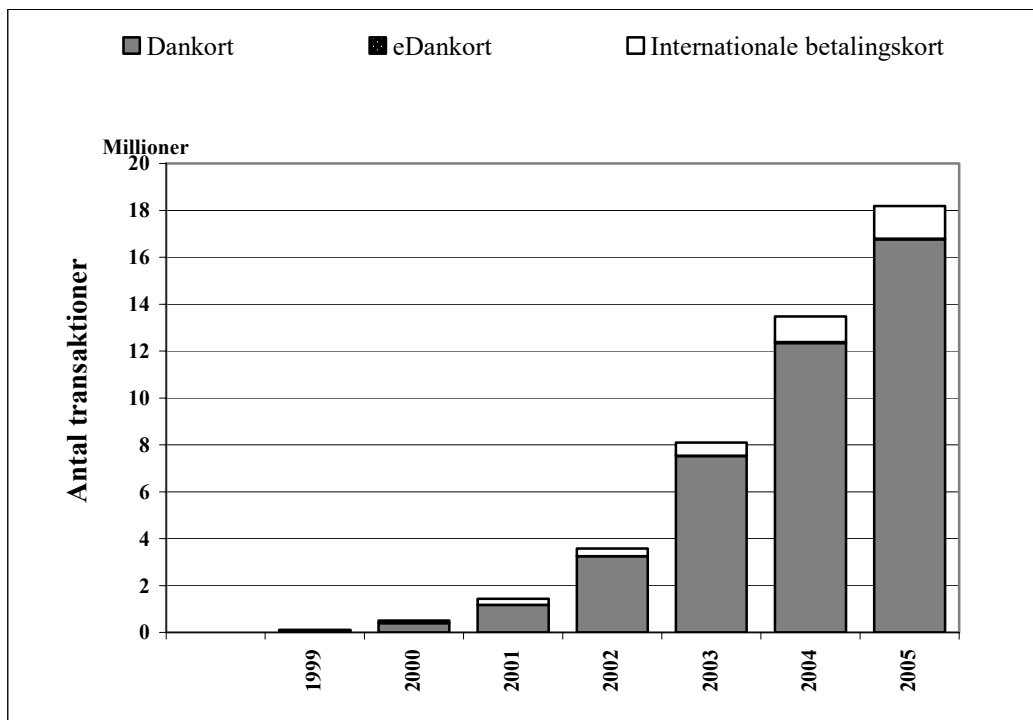
Tabel 5.8. Den procentvise fordeling mellem antallet af transaktioner med internationale betalingskort i fysisk og ikke-fysiske handel 2001-2005.

	2001	2002	2003	2004	2005
	%	%	%	%	%
1. Internethandel					
Internationale kort	1,4	1,6	3,0	4,2	6,2
Post- og telefonordre internationale kort	-	1,6	2,2	2,0	1,4
2. Fysisk handel					
Internationale kort	98,6	96,8	94,8	93,8	92,4
I alt	100,0	100,0	100	100,0	100,0

Også set på antallet af transaktioner med internationale betalingskort gælder, at andelen af transaktioner i den ikke-fysiske handel er større for disse kort end for Dankort. Danskerne er således mere tilbøjelige til at bruge deres internationale kort end Dankortet, når de handler på Internettet, jf. tabel 5.8.

Den relative andel af Internet-betalinger foretaget med et internationalt betalingskort er faldet i forhold til antallet af dankort-transaktioner over Internettet. Hvor ca. 20 pct. af Internet-betalingerne i 2000 blev foretaget med et internationalt betalingskort, er andelen faldet til 8 i 2005, jf. figur 5.1.

Figur 5.1: Antal betalinger ved Internet-handel fra 2. kvartal 1999 til 3. kvartal 2005 fordelt på Dankort og internationale betalingskort.

Kilde: www.pbs.dk. Tallene for 2005 er beregnet antal for 4. kvartal ved lineær fremskrivning

Faldet i andelen af betalinger med internationale betalingskort fra 2000 til 2005 skyldes, at Dankortet især fra 2003 har haft en meget kraftig udvikling i antallet af transaktioner over Internettet.

Ud over Internet-transaktioner foretages der et mindre antal ikke-fysiske betalings-transaktioner via post- og telefonordre samt mobiltelefoner. Disse former for ikke-fysisk betaling, der indløses af PBS A/S, er ikke meget udbredt, jf. tabel 5.6. og 5.8., ovenfor.

5.3. Udviklingen i omsætningen over Internettet

Omsætningen over Internettet har også udviklet sig siden det blev muligt at anvende Dankort som betalingsmiddel i 1999.

Hvor der i 2002 blev omsat for 1,4 mia. kr. over Internettet ved betaling med et Dankort, skønnes omsætningen i 2005 at være 7,6 mia. kr., jf. tabel 5.9.

Tabel 5.9. Omsætning pr. år i fysisk og ikke-fysisk handel for Dankort 2002-2005.

Mia.kr.	2001	2002	2003	2004	2005 ¹
1. Internet-handel					
- Dankort/VisaDankort	0,7	1,4	3,1	5,0	7,6
- eDankort		-	0,0	0,0	0,0

Post- og telefonordre					
Dankort/VisaDankort	0,4	0,5	0,7	0,8	0,6
Mobilbetalinger					
Dankort/VisaDankort		0,0	0,0	0,0	0,0
2. Fysisk handel					
- Dankort/VisaDankort	148,8	161,0	177,1	194,7	163,8
I alt	149,9	162,8	180,9	200,8	170,1

1) Skøn pr. pr. 31. september 2005.

I perioden 2002 til 2005 har der ligeledes været en stigning i omsætningen i den fysiske handel, jf. tabel 5.10. Stigning i omsætningen i den fysiske handel kan dog relativt set ikke sammenlignes med stigningen i omsætningen over Internettet.

Tabel 5.10. Omsætning i fysisk og ikke-fysisk handel pr. år 2002-2005 for Dankort.

		2002	2003	2004	2005
	%	%	%	%	%
1. Internet-handel					
- Dankort/VisaDankort	0,5	0,8	1,7	1,7	3,4
- eDankort	-	-	0,0	0,0	0,0
-Post- og telefonordre Dankort/VisaDankort	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4
Mobilbetalinger Dan- kort/VisaDankort		0,0	0,0	0,0	0,0
2. Fysisk handel					
- Dankort/VisaDankort	99,3	98,9	97,9	97,0	96,3
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

På trods heraf udgør omsætningen i forbindelse med Internet-dankorttransaktioner fortsat kun en begrænset andel af det samlede antal dankort-transaktioner. I 2002 udgjorde omsætningen ved Internet-handler således 1 pct. af den samlede dankort-omsætning, mens andelen var steget til mere end 3 pct. i 2005.

Den relative stigning i omsætningen ved betaling med eDankort har udviklet sig fra 1,1 mio. kr. i 2003 til 8,1 mio. kr. i 2005. Trods stigningen omsættes der således fortsat kun for en begrænset mængde ved betaling med eDankort.

Ses på den procentvise ændring for omsætningen følger den stort set ændringen i antallet af transaktioner.

Også for så vidt angår de internationale betalingskort, er der fortsat en lavere omsætning i den ikke-fysiske handel end i den fysiske handel, jf. tabel 5.11.

Tabel 5.11. Omsætning pr. år i fysisk og ikke-fysisk handel i mio. kr. 2002-2005 for internationale betalingskort.

	2001	2002	2003	2004	2005 ¹
1. Ikke-fysisk handel					
Internationale betalingskort		714	807	800	981
Post- og telefonordre		279	278	334	215
2. Fysisk handel					
- Internationale betalingskort	11.777	12.223	10.452	11.802	10.758
I alt	11.777	13.216	11.537	12.936	11.954

Kilde PBS A/S.

Med en omsætning på mere en 11 mia. kr. i den fysiske handel med et internationalt betalingskort, udgør andelen af Internet-transaktioner kun ca. 8 pct. af den samlede omsætning med internationale betalingskort, jf. tabel 5.12.

Tabel 5.12. Den procentvise omsætning i fysisk og ikke-fysisk handel pr. år 2002-2005 for internationale betalingskort.

		2002	2003	2004	2005
	%	%	%	%	%
1. Ikke-fysisk handel					
Internationale betalingskort		5,4	7,0	6,2	8,2
Post- og telefonordre		2,1	2,4	2,6	1,8
2. Fysisk handel					
- Internationale betalingskort		92,5	90,6	91,2	90,0
I alt	100	100	100	100	100

Den gennemsnitlige værdi af hver transaktion med et Dankort og et eDankort har været stigende i perioden 2002 til 2005. Hvor den gennemsnitlige transaktion med et Dankort var 416 kr. i 2002, beløber gennemsnitstransaktionen sig til 470 kr. i 2005, jf. tabel 5.13.

Tabel 5.13. Værdien i kr. af en gennemsnitstransaktion i fysisk og ikke-fysisk handel 2002-2005.

	2002	2003	2004	2005 ¹
1. Internet-handel				
- Dankort/VisaDankort	416	410	433	470

- eDankort	-	149	190	243
- Internationale kort	2.197	1.415	726	623
2. Fysisk handel				
- Dankort/VisaDankort	340	336	340	402
- Internationale kort	653	683	491	510

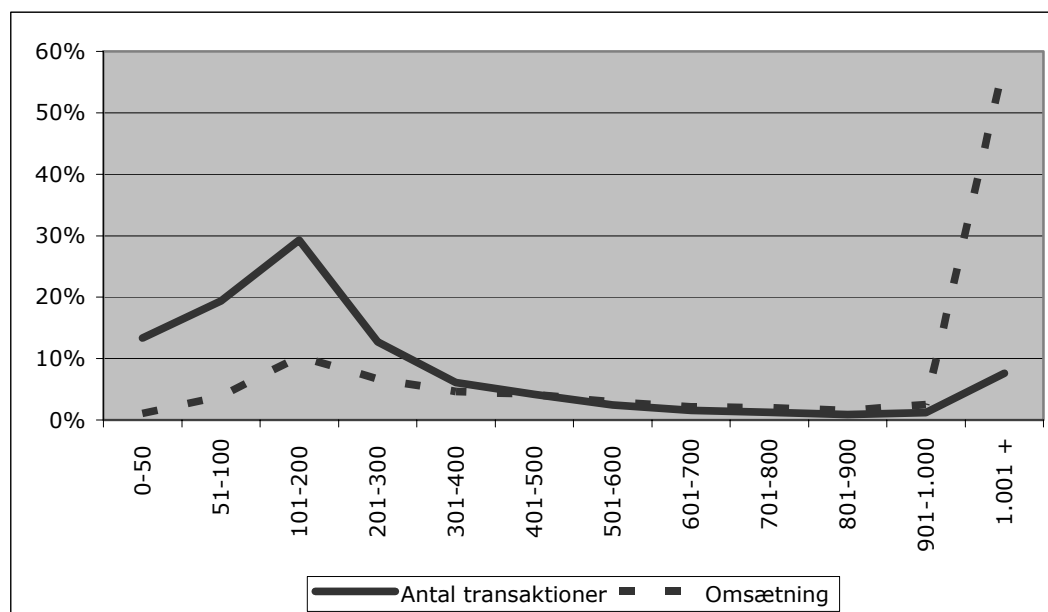
1) Opgjort pr. 31. september 2005.

Tilsvarende er den gennemsnitlige transaktion med et Dankort i den fysiske handel steget fra 340 kr. i 2003 til 402 kr. i 2005. Stigningen er imidlertid navnlig sket fra 2004 til 2005. For så vidt angår de internationale betalingskort er gennemsnitsværdien af en transaktion faldet fra 2.197 kr. i 2002 til 623 kr. i 2005, jf. tabel 5.13.

Den gennemsnitlige transaktionsstørrelse er generelt større for Internet-betalinger end i den fysiske handel for både Dankort og internationale kort.

Dankort-transaktionerne i den ikke-fysiske handel fordeler sig særligt på en gruppe af mindre transaktioner under 200 kr., jf. figur 5.2.

Figur 5.2. Dankort-transaktioner i den ikke-fysiske handel fordelt efter omsætningsværdi i kr. (2005)

Det fremgår af figur 5.2., at ca. 12 pct. af dankort-transaktionerne over Internettet vedrører beløb under 50 kr., mens henholdsvis 20 pct. og 30 pct. af transaktionerne vedrører beløb mellem henholdsvis 50 - 100 kr. og 100 - 200 kr. Ca. 62 pct. af alle transaktioner over Internettet vedrører således beløb under 200 kr.¹⁹

¹⁹ Der er typisk tale om teleydelser i form af taltid til mobiltelefoner, musikydelser samt køb af nyhedsformidling.

Af figur 5.2., fremgår det endvidere, at hele 55 pct. af den samlede omsætning ved dankort-transaktioner vedrører beløb større end 1.000 kr.²⁰

Selv om mere end 60 pct. af dankort-transaktionerne over Internettet vedrører beløb under 200 kr., vurderer Konkurrencestyrelsen, at der er en tendens til, at et gebyr på dankort-transaktioner over Internettet påvirker antallet af mindre transaktioner.

Det støttes for det første på, at det gennemsnitlige transaktionsbeløb er højere i den ikke-fysiske handel, hvor der findes et dankort-gebyr, end i den fysiske handel, hvor der ikke findes et dankort-gebyr. Konkurrencestyrelsen henviser for det andet til styrelsens undersøgelse af dankort-gebyret i februar 2005, jf. afsnit 2.2., ovenfor. Denne undersøgelse viste, at brugerne var følsomme over for introduktionen af 50-øre dankort-gebyret pr. den 1. januar 2005²¹, og at brugerne som konsekvens af dankort-gebyret bl.a. reducerede brugen af Dankortet ved mindre transaktioner under 500 kr.

Konkurrencestyrelsen finder i den forbindelse ikke grundlag for at antage andet, end at brugerne på tilsvarende vis er følsomme over for dankort-gebyr ved transaktioner over Internettet, og at antallet af mindre transaktioner vil afhænge af gebyrets størrelse.

Dette gælder selvfølgelig særligt ved gebyrer, der som PBS A/S dankort-gebyr over Internettet, jf. afsnit 7.1., nedenfor, er sammensat ved at fast kronebeløb plus en procentdel af transaktionsbeløbet. Når PBS A/S således opkræver et gebyr på dankort-transaktioner over Internettet på 1,95 kr. plus 0,1 pct. af transaktionsbeløbet, vil de mindre transaktioner relativt set skulle betale højere transaktionsomkostninger, idet kronebeløbet på 1,95 kr. vægter relativt mere.

Konkurrencestyrelsen finder på den baggrund, at det vil være hensigtsmæssigt for udviklingen i antallet af betalingstransaktioner over Internettet, såfremt PBS A/S indfører en gebyrstruktur, der i højere grad end i dag tager hensyn til de mindre transaktioner. PBS A/S har i den forbindelse tilkendegivet, at selskabet overvejer at revidere dankort-gebyret over Internettet, så gebyret i højere grad tager hensyn til de mindre transaktioner, jf. afsnit 8, nedenfor.

5.4. Sammenligning af PBS A/S' forudsætninger i 1999 og den faktiske udvikling

I forbindelse med at det i 1999 blev muligt for kortholder, dvs. brugeren, at benytte Dankort på Internettet, opstillede PBS A/S en række forudsætninger vedrørende udviklingen i Internet-handlen. Forudsætningerne vedrørte både udviklingen i antallet af forretninger med en dankort-indløsningsaftale samt udviklingen i antallet af dankort-transaktioner.

²⁰ Der er typisk tale om køb af rejser og dyr elektronik så som computere.

²¹ Dankort-gebyret på 50 øre blev afskaffet ved lov nr. 603 af 24. juni 2005. Allerede fra den 1. marts 2005 ophørte pengeinstitutterne at opkræve 50-øre gebyret af forretningerne, som dermed ikke kunne opkræve gebyret af kortholder.

I afsnit 5.4.1. sammenlignes PBS A/S' forudsætninger i 1999 med den faktiske udvikling. I afsnit 5.4.2. vurderer Konkurrencestyrelsen, hvorfor PBS A/S' forudsætninger i 1999 ikke svarede til den faktiske udvikling.

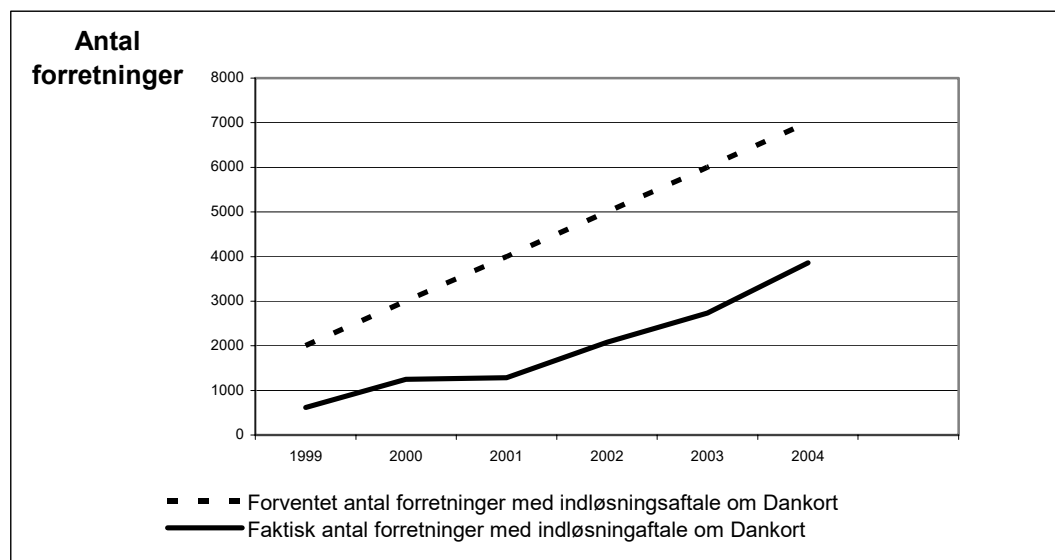
5.4.1. Nærmere om PBS A/S' forudsætninger i 1999 og den faktiske udvikling

PBS A/S' forudsætninger vedrørende udviklingen i Internet-handlen vedrørte perioden 1999-2003. Forudsætninger indgik i Konkurrencestyrelsens undersøgelse af PBS A/S' gebyrer i 2000, hvor PBS A/S' dankort-gebyr ved transaktioner over Internettet blev sat ned fra 1,95 kr. + 0,15 pct. af transaktionsbeløbet til 1,95 kr. + 0,10 pct. af transaktionsbeløbet.

Med udgangen af 1999 forventede PBS A/S, at der ville være 2.000 Internet-forretninger, der modtog Dankort. For de resterende år forventede PBS A/S en tilgang i antallet af forretninger med 250 forretninger i kvartalet, så der med udgangen af 2003 ville være 6.000 Internet-forretninger, der modtog Dankort.

PBS A/S' forventninger i forhold til den faktiske udvikling fremgår af figur 5.3. Som det fremgår af den nederste kurve, der viser den faktiske udvikling, var der næsten ingen udvikling i antallet af butikker fra 2000 til 2002. Herefter stiger antallet af forretninger jævnt, men den faktiske årlige stigning i antallet af forretninger svarer ikke til PBS A/S' forudsætning om en årlig stigning på 1.000 forretninger.

Figur 5.3. Sammenligning mellem PBS A/S' forudsatte udvikling i antallet af Internet-forretninger og den faktiske udvikling.

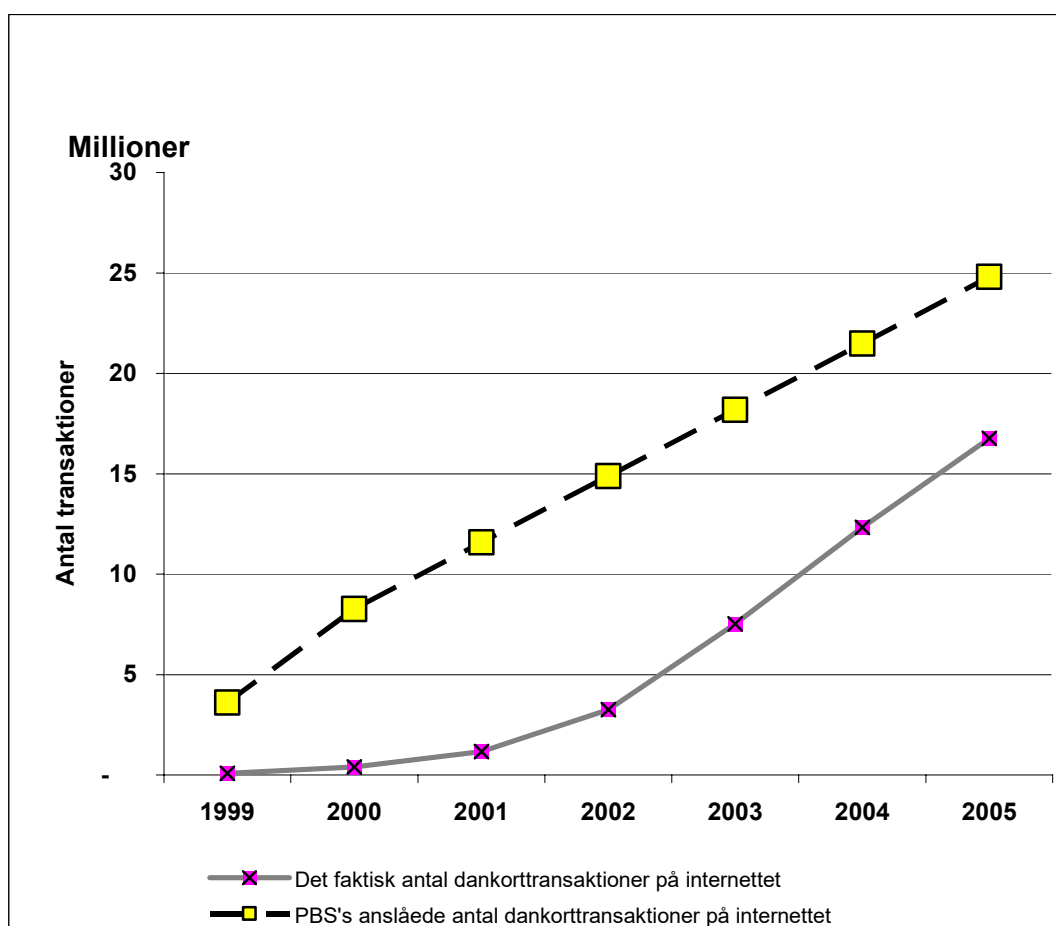
I 2004 er det faktiske antal af Internet-forretninger således fortsat under det forventede antal forretninger for 2001. Hvor PBS A/S i 1999 forventede, at der ville være

ca. 4.000 forretninger i 2001, udgjorde det faktiske antal forretninger ca. 4.000 i 2004.

PBS A/S forudsatte endvidere, at hver Internet-butik i gennemsnit ville have 10 transaktioner om dagen i 30 dage om året, svarende til 3.600 transaktioner om året i de første 5 år. 90 pct. af disse transaktioner forudsattes at være med Dankort, mens de resterende transaktioner forventedes at blive foretaget med internationale kort.

En sammenligning mellem PBS A/S' estimerede antal transaktioner og det faktiske antal transaktioner med Dankort fremgår af figur 5.4.

Figur 5.4. PBS A/S' estimerede antal Dankort-transaktioner på Internettet i forhold til det faktiske antal transaktioner.

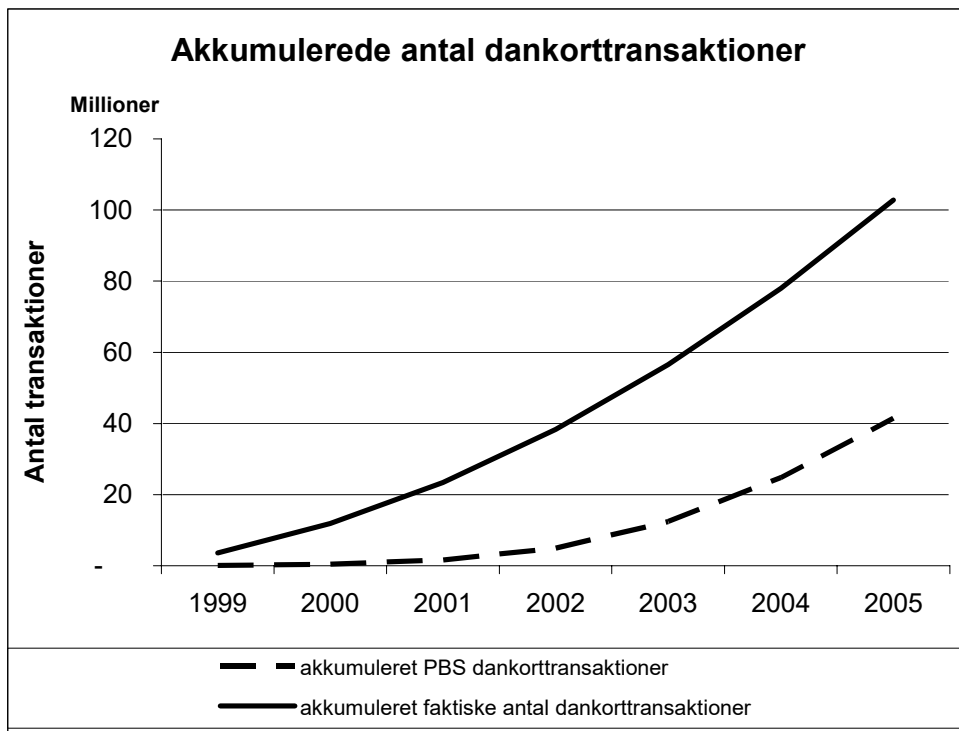
Der er foretaget en fremskrivning af tallene fra 2003 til 2005 ved at bruge PBS A/S' forudsætninger om den årlige udvikling i antallet af transaktioner fra 1999.

Som det fremgår af figur 5.4. er antallet af faktiske transaktioner mindre end det forventede antal transaktioner, selv om stigningstakten i antallet af transaktioner i de senere år er noget større end det forudsatte. Det sidste skyldes, at PBS A/S valgte ikke at estimere en stigning i den enkelte forretnings daglige antal transaktioner.

Der sker derfor kun en årlig stigning i det samlede antal transaktioner, hvis der var en stigning i antallet af forretninger, der fik en indløsningsaftale.

En sammenligning mellem det akkumulerede antal transaktioner over Internettet i henhold til PBS A/S' forudsætninger og det akkumulerede antal faktiske transaktioner fremgår af figur 5.5.

Figur 5.5. Akkumulerede antal dankort-transaktioner over Internettet for henholdsvis PBS A/S' forudsætninger om udviklingen i antallet af transaktioner og det faktiske antal transaktioner.

Der er foretaget en fremskrivning af tallene fra 2003 til 2005 ved at bruge PBS A/S' forudsætninger om den årlige udvikling i antallet af transaktioner fra 1999.

Hvor PBS A/S forventede et samlet antal transaktioner på 55 mio. i 2003, var det faktiske samlede antal transaktioner kun på 40 mio. pr. den 1. oktober 2005. Der har således været væsentligt færre transaktioner til at dække PBS A/S' omkostninger ved dankort-systemet, end PBS A/S havde forventet. Dog ser det ud til, at udviklingen i antallet af transaktioner - efter en noget langsom start - er ved at leve op til forventningerne.

PBS A/S forventede endvidere i 1999, at en gennemsnitlig transaktion med Dankort på Internettet ville stabilisere sig omkring de 300 kr. Det har imidlertid vist sig, at den gennemsnitlige transaktion for Dankort i 2005 ligger omkring 470 kr. Dette er også noget højere end det gennemsnitlige transaktionsbeløb på 402 kr. i den fysiske handel.

Forskellen i den gennemsnitlige transaktionsbeløb i den fysiske og ikke-fysiske handel skyldes antageligt, at kortholder i den ikke-fysiske handel skal betale et dan-

kort-gebyr på 1,95 kr. + 0,1 pct. af transaktionsbeløbet, mens kortholder i den fysiske handel ikke skal betale et gebyr.²² I den ikke-fysiske handel belastes de mindre transaktioner således med et relativt større gebyr.

5.4.2. Vurdering af hvorfor PBS A/S' forudsætninger i 1999 ikke svarede til den faktiske udvikling

Konkurrencestyrelsen har rettet henvendelse til Dansk Handels & Service, Foreningen for Dansk Internet Handel samt COOP for at få en vurdering af, hvorfor udviklingen i antallet af Internet-forretninger og antallet af Internet-transaktioner ikke har levet op til PBS A/S' oprindelige forventninger i 1999.

Der er generel enighed blandt de adspurgte om, at hovedårsagen til den begrænsede udvikling i Internet-handlen skyldes, at brugeren - navnlig i begyndelsen - havde begrænset tillid til, om det var sikkert at handle over Internettet.

Der er endvidere generel enighed blandt de adspurgte om, at den begrænsede tillid hos brugerne til Internet-betalingsystemet bl.a. har været forårsaget af, at PBS A/S og pengeinstitutterne i forbindelse med åbningen af dankort-netsystemet i 1999 advarede brugerne mod at bruge betalingskort over Internettet ukritisk. Disse advarsler resulterede i, at mange brugere og forretninger angiveligt anså det for risikabelt at betale med betalingskort over Internettet. Virkningerne af kampagnen blev sandsynligvis forstærket af den store medieomtale, herunder af sikkerheden ved SSL og SET, som introduktionen af Internet-handlen fik.

En anden årsag til, at Internet-handlen har udviklet sig langsommere end forventet, vurderes at være, at danske forretninger ikke havde nogen stærk tradition for fjernsalg, herunder postordresalg. Butiksstrukturen i Danmark indebærer, at der ikke er langt mellem butikkerne. Dertil kommer, at detailhandels- og fødevarerbutikker ikke var særligt opsatte på at tilbyde Internet-handel.

Som en tredje årsag til den langsomme start for Internet-handlen nævnes, at de forretninger, der startede med at udbyde varer og tjenesteydelser på Internettet, angiveligt ikke var dygtige nok. Der var således generelt dårlig information til brugerne i forbindelse med brugen af systemerne, ligesom forretningerne angiveligt ikke var gode nok til at markedsføre deres produkter.

Endvidere lagde forretningerne ikke meget vægt på kundepleje. Det var ikke almindeligt, at forretningerne sikrede sig, at brugerne modtog de købte varer og tjenesteydelser inden for en rimelig tid, og at det var muligt for brugeren at reklamere etc. over det købte. Forholdet forstærkedes af, at mange brugere handlede med udenlandske forretninger, hvor der ofte var problemer med rettidig og mangelfri levering.

²² Det var muligt fra den 1. januar 2005 til den 1. marts 2005 at opkræve gebyr af kortholder ved dankort-transaktioner i den fysiske handel. Dankort-gebyret blev imidlertid afskaffet efter pres fra blandt andre forbrugerne.

De første erfaringer med handel på Internettet var således ofte ikke tilfredsstillende.

Hertil kommer, at mange forretninger i stedet for at tilbyde et direkte Internet-salg valgte at benytte Internettet som en markedsføringsplads, hvor kunderne kan få oplysninger om butik og varesortiment. Kunderne kan ved denne løsning ofte bestille varerne over Internettet, hvorimod selve betalingen foregår som en almindelig fysisk handel ved afhentning i butikken. Internettets betydning for den fysiske handel vurderes endvidere at forstærkes ved, at brugerne ofte undersøger produkter og priser grundigt via hjemmesider, inden brugeren foretager fysiske handler.

For så vidt angår de seneste par år, ser det imidlertid ud til, at brugerne er ved at have overvundet skepsisen til Internet-betalingsystemet. Det skyldes både, at brugerne generelt har fået større tillid til systemet, og at forretningerne vurderes at være blevet bedre til at drive Internet-forretning.

På baggrund af de seneste års udvikling vurderer PBS A/S samt flere af de adspurgte organisationer/foreninger, at Internet-handlen inden for en årrække vil udgøre omkring 10 pct. i forhold til den fysiske handel. Det forventes omvendt, at de særlige kundebehov, f.eks. at kunne besigtige varer før køb, vil indebære, at Internet-handlen næppe på sigt vil komme til at udgøre meget mere end de nævnte 10 pct. af den fysiske handel.

Udviklingen forventes at ske særligt inden for handlen med rejser, software, hardware og teleydelser, der også i dag udgør en væsentlig del af Internet-handlen. Endvidere forventes køb af musik og spilleudgivelser (poker, hestespil mv.) samt auktioner og salg af biler over Internettet at stige de næste par år.

Eftersom Internet-handlen i dag udgør ca. 3 pct. af den fysiske handel, forventes det således fortsat, at der er gode muligheder for at videreudvikle Internet-handlen.

6. PBS A/S

Konkurrencestyrelsens undersøgelse omfatter PBS A/S' gebyrer ved betalingstransaktioner over Internettet.

Konkurrencestyrelsen har valgt at undersøge PBS A/S, fordi selskabet er markedets dominerende indløser af betalingstransaktioner over Internettet i Danmark. PBS A/S må således antages at have afgørende indflydelse på det generelle gebyrniveau for betalingstransaktioner over Internettet i Danmark.

PBS A/S er et dansk registreret aktieselskab, der ejes 100 pct. af PBS Holding A/S. PBS Holding A/S, der ikke har aktiviteter ud over at være moderselskab for datterselskabet PBS A/S, ejes af ca. 130 danske pengeinstitutter samt Nationalbanken.²³

²³ Jf. PBS Holding A/S' årsrapport 2003. Danske Bank og Nationalbanken besidder henholdsvis 25,9 pct. og 17 pct. af aktiekapitalen, mens Nordea Bank besidder mere end 5 %.

PBS A/S har til formål at udvikle, sælge og driftsafvikle systemer og services på markedet for betalingskort og betalingsformidling. PBS ejer endvidere og har udviklet centrale dele af den danske betalingsinfrastruktur og fungerer som pengeinstitutternes selskab for kortinfrastruktur.

Det er således PBS A/S' infrastruktur der benyttes, når pengeinstitutterne indløser bl.a. forretningernes dankort-transaktioner over Internettet, ligesom det er PBS A/S' infrastruktur, der benyttes, når PBS International A/S indløser et international betalingskort. I 2004 blev der i alt foretaget 1,3 mia. korttransaktioner via PBS A/S, herunder 1 mia. transaktioner på PBS A/S' platform. PBS A/S beskæftiger ca. 750 mennesker.

I 2001 blev PBS A/S' aktiviteter vedrørende administrationen af rettighederne til Dankortet udspaltet i Dankort A/S. PBS A/S varetager således ikke længere f.eks. udstedelse og administration af regler, herunder tildeling af licens til dankort-udstedelse og indløsning.

Pengeinstitutterne, der indgår i ejerkredsen til PBS A/S, har endvidere besluttet, at PBS A/S fremover skal have kundekontakten til de forretninger, der modtager Dankort. Samtlige dankort-aftaler overdrages derfor fra den 15. januar 2006 til PBS A/S.

PBS A/S' største aktionær er Danske Bank, der ved tilsagn i forbindelse med fusionen med RealDanmark i 2000 nedbragte sine aktiebesiddelse til 25,9 %. PBS A/S' bestyrelse udgøres af repræsentanter fra de danske pengeinstitutter. Formandsposten betrædes for tiden af en bankdirektør fra Danske Bank, mens næstformandsposterne betrædes af en bankdirektør fra henholdsvis Nordea Bank og Jyske Bank.

Pengeinstitutterne behøver ikke at være dankort-licenshaver (eller kunde hos PBS A/S) for at eje aktier i PBS A/S. Omvendt behøver dankort-licenshavere ikke at benytte PBS A/S til processing eller indløsning af en dankort-betalingstransaktion. For eksempel indløser Danske Bank betalingstransaktioner foretaget med Amex-kort.

7. Vurdering af PBS A/S' gebyrer ved Internet-transaktioner

Konkurrencestyrelsen har i forbindelse med sin undersøgelse af PBS A/S indhentet oplysninger fra selskabet. Konkurrencestyrelsen har endvidere afholdt møder samt været i løbende kontakt med PBS A/S.

Konkurrencestyrelsen finder samlet, at PBS A/S i videst muligt omfang har efterlevet styrelsens anmodninger.

I det følgende beskrives PBS A/S' gebyrer, jf. afsnit 7.1., samt selskabets indtægter og omkostninger, jf. afsnit 7.2., hvor de af PBS A/S i 1999 opstillede forudsætning-

ger vedrørende driftsomkostninger og enhedsomkostninger pr. transaktion ligeledes omtales.

Endelig vurderer Konkurrencestyrelsen, om PBS A/S' gebyrer er rimelige i betalingsmiddelovens forstand, jf. betalingsmiddelovens § 15 og afsnit 7.3.

7.1. PBS A/S' gebyrer ved betalingstransaktioner over Internettet

PBS A/S' prisliste vedrører prisen for forretningerne ved at kunne modtage Dankort, Dankort/VisaDankort²⁴ samt eDankort.

Prisen for at modtage betaling med Dankort, Visa/Dankort og eDankort er delt op i fire forskellige gebyrer:

- Oprettelsesafgift
- Årsabonnement
- Transaktionsbetaling
- Betaling for berettigede indsigelser fra kortholder

De nævnte gebyrer, som PBS A/S opkræver af forretningerne for at kunne modtage Dankort, Visa/Dankort og eDankort, fremgår af tabel 7.1.

Tabel 7.1. PBS A/S' gebyrer pr. 1. januar 2005 i den ikke-fysiske handel for at modtage Dankort (SSL), Visa/Dankort (SSL) og eDankort.

Gebyrtype	Gebyrstørrelse
1. Gebyr PBS A/S opkræver	
Oprettelsesafgift	250 kr./1.250 kr. ¹
Årsabonnement	1.000 kr.
Transaktionsbetaling (Dankort)	1,95 kr. pr. transaktion + 0,1 % af transaktionsbeløbet
Transaktionsbetaling (eDankort)	1,95 kr. pr. transaktion + 0,3 % af transaktionsbeløbet
Indsigelsesgebyr	250 kr. pr. berettiget indsigelse
2. Gebyr PBS A/S betaler	
Interbank gebyr	1,10 kr.

1) Hvis en forretning oprettes via et webhotel er oprettelsesafgiften 250 kr. Hvis forretningen oprettes med egen certificeret software og merchant server er prisen 1.250 kr. Hvis forretningen selv udvikler sit software og hermed ikke benytter software fra en certificeret leverandør, betales en certificeringsafgift på 15.000 kr.

Oprettelsesafgiften er en engangsbetaling, der betales af forretningerne for at kunne modtage Dankort, Visa/Dankort og eDankort. Grundlaget for beregningen af opret-

²⁴ Benyttes et Visa/Dankort i Danmark vil kun Dankort-delen benyttes, og Visa/Dankortet sidestilles da med et almindeligt Dankort. Benyttes et Visa/Dankort i udlandet, vil kun Visa-delen benyttes, og Visa/dankortet sidestilles da med et almindeligt Visa-kort.

telsesaftagelsen er omkostningerne til oprettelse af firewalls, tests etc. Oprettelsesaftagelsen på 1.250 kr. har været uændret siden 1999.

Årsabonnementet, der dækker PBS A/S' omkostninger til eksterne leverandører, betales én gang årligt som betaling for at være tilknyttet dankort-systemet. Abonnementet dækker omkostningerne til bl.a. kreditvurdering samt sikkerhed og kontrol. Årsabonnementet har været det samme siden 1999.²⁵ Årsabonnementet inkluderer både Dankortet og eDankortet (da oprettelse af Dankort-internetindløsningsaftaler automatisk giver forretningerne adgang til anvendelse af eDankortet).

Transaktionsgebyret betales pr. gennemført transaktion. Transaktionsgebyret for Dankort-transaktioner over Internettet er 1,95 kr. + 0,1 pct. af transaktionsbeløbet. Grundlaget for beregningen af transaktionsafgiften er bl.a. omkostningerne til interbank gebyr til kortudsteder, betaling af driftsomkostninger til systemets platform, markedsføring etc. Transaktionsgebyret har været uændret siden november 2000.

For eDankortet er transaktionsgebyret 1,95 kr. + 0,3 pct. af transaktionsbeløbet. Den højere pris for eDankortet sammenlignet med Dankortet afspejler efter PBS A/S' opfattelse bl.a. den højere grad af sikkerhed for brugerens identitet, som forretningerne får ved betalingstransaktioner med eDankortet. Endvidere betaler PBS A/S et højere interbank gebyr til pengeinstitutterne ved eDankortet end ved Dankortet.

Indsigelsesgebyret dækker PBS A/S' administrative arbejde, der er forbundet med behandlingen af en indsigelse. Gebyret opkræves ved hver berettiget indsigelse fra kortholder.

Ud over disse gebyrer findes der et særligt interbank gebyr på 1,10 kr., som PBS A/S betaler til kortudstederne (som stort set er sammenfaldende med ejerkredsen i PBS A/S). PBS A/S opkræver ikke et særskilt gebyr, der modsvarer interbank gebyret. PBS A/S overvælter imidlertid interbank gebyret fuldt ud på forretningerne, idet gebyret indregnes i transaktionsgebyret. Interbank gebyret er som nævnt højere for betalinger med eDankortet end Dankortet. Det skyldes, at udsteder har ekstra omkostninger til valideringen via udsteders netbank ved eDankort-betalinger.

Konkurrencestyrelsen har ikke ved nærværende undersøgelse vurderet rimeligheden af interbank gebyret. Som det fremgår nedenfor, jf. afsnit 7.4., vil Konkurrencestyrelsen imidlertid iværksætte en undersøgelse af interbank gebyret i 2006. Interbank gebyret skal dække de omkostninger, de enkelte pengeinstitutter har ved at håndtere Dankort-transaktioner over Internettet.

Konkurrencestyrelsen har i forbindelse med undersøgelsen af PBS A/S' dankortgebyr på transaktioner over Internettet indhentet oplysninger fra Eurocommerce om gebyrer på debit-kort i andre europæiske lande, jf. tabel 7.2. Oplysningerne drejer sig om gebyret for brug af debit-kort i den fysiske handel og ikke gebyrer for Inter-

²⁵ Ved introduktionen af eDankortet i 2003 opkrævedes et særskilt årsabonnement for eDankortet. Årsabonnementet for eDankort faldt imidlertid bort kort tid efter introduktionen af kortet.

net-handlen. Gebyrerne kan således ikke sammenlignes direkte med dankort-gebyret for Internet-transaktioner.

Tabel 7.2. Eurocommerce oplysninger om gebyr på debet-kort i Europa 2004.

Land	Gebyr på debet-kort
Østrig	<u>Europay Austria</u> : 0,85 – 1,15% according to turnover + € 0,14 per transaction <u>Hobex</u> ²⁶ : 0,95% at least € 0,36 therein contained is an assurance against payment breakdown <u>Easycash</u> ²⁷ : (transaction charge) € 0,18 per transaction
Belgien	2,37 BEF (€ 0,0588). Previously 5 BEF charged to cardholder.
Danmark	Banks are not allowed to charge. Payments on the internet: 0,10% + € 0,26
Finland	€ 0-0,05 per transaction or 0-0,03% per account item
Frankrig	0,55 to 2% with minimum of 1.50 FF
Tyskland	<ul style="list-style-type: none"> • <u>ec-Scheck-karte without payment guarantee</u> 0,1% to 0,2% • <u>ec-cash</u>: 0,3%²⁸ • <u>Maestro</u>: 0,95%¹ (value date:+ 2 days) • <u>Visa Electron</u>: < 1% (value date:+ 5 days)
Grækenland	2-7%
Island	0,2% to 0,79% with minimum 5 ISK and max 110 ISK per transaction
Irland	1,5 – 2,25%
Italien	0,4 to 1,7%
Luxembourg	0,5% + lump sum of LF 4
Holland	€ 0.059-€ 0.086 per transaction (excluding communication costs). A discount can be obtained depending on the amount of debit card transactions.
Portugal	Between 3% and 5%
Spanien	0,52% to 5,77%

Kilde: Eurocommerce.

Som det fremgår af tabel 7.2., ligger PBS A/S' gebyr på dankort-transaktioner over Internettet i den nedre halvdel af det generelle gebyr-niveau i Europa.

²⁶ Debit advice procedure without payment guarantee.

²⁷ Debit advice procedure without payment guarantee.

²⁸ With payment guarantee.

7.2. PBS A/S' indtægter og omkostninger

Konkurrencestyrelsen har vurderet PBS A/S' samlede indtægter og omkostninger ved den ikke-fysiske handel under ét. Konkurrencestyrelsen har således undersøgt, om PBS A/S samlet set har overskud eller underskud på sine aktiviteter ved ikke-fysisk handel.

Konkurrencestyrelsen har omvendt ikke vurderet selve gebyrstrukturen hos PBS A/S. Konkurrencestyrelsen har således ikke vurderet, om størrelsen af de enkelte gebyrtyper er rimelig. Det skyldes, at det ikke har været muligt for PBS A/S at dele selskabets omkostninger op i forhold til hver enkel gebyrtype.

Konkurrencestyrelsen finder imidlertid, at PBS A/S - gennem eksempler på tidsregistreringer mv. - har sandsynliggjort, at gebyrstørrelserne på henholdsvis oprettelsesafgift, årsabonnement og indsigelsesbehandling ikke er urimelige i forhold til PBS A/S omkostninger.

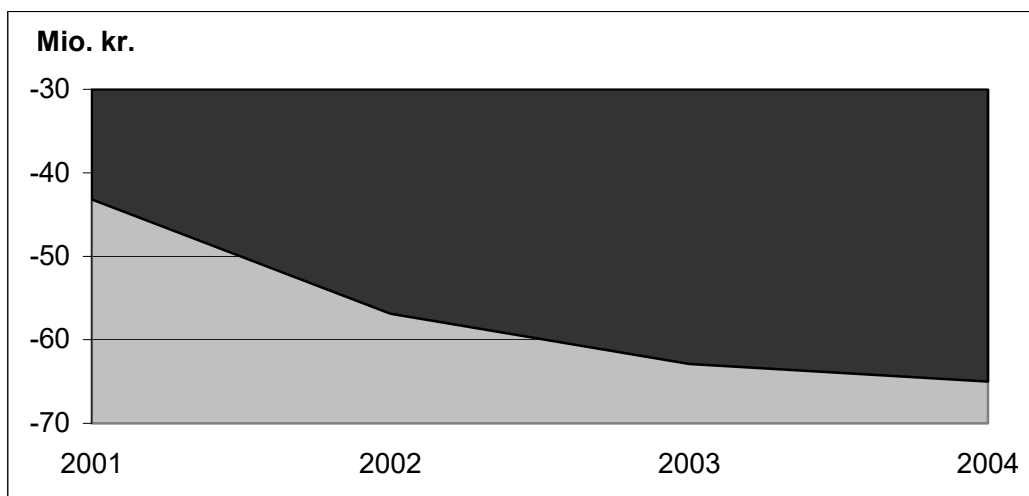
I det følgende beskrives PBS A/S' akkumulerede underskud ved ikke-fysisk handel fra 1999-2004, jf. afsnit 7.2.1. Endvidere beskrives PBS A/S' omkostninger forbundet til den ikke-fysiske handel, jf. afsnit 7.2.2.

7.2.1 PBS A/S' underskud ved ikke-fysisk handel

Det er afgørende for vurderingen af rimeligheden af PBS A/S' gebyrer, som de ser ud i dag, at undersøge, om PBS A/S har haft et løbende underskud eller overskud ved driften af Internet-systemet.

På baggrund af det indhentede materiale kan Konkurrencestyrelsen konstatere, at PBS A/S i samtlige år i perioden 1999-2004 har haft et årligt underskud ved selskabets aktiviteter vedrørende den ikke-fysiske handel. PBS A/S' samlede akkumulerede underskud i 2004 er ca. 65 mio. kr. jf. figur 7.1.

Figur 7.1. PBS A/S' akkumulerede underskud 2001-2004 i mio. kr.

PBS A/S' akkumulerede underskud er steget mindre i år 2004 end i årene 2001-2003, jf. figur 7.1. Det skyldes, at PBS A/S' årlige underskud på ikke-fysisk handel er mindre i år 2004 end i de øvrige år, jf. tabel 7.3.

Tabel 7.3. PBS A/S' indtægter og omkostninger 2001-2004.

Mio.kr.	2001	2002	2003	2004
Indtægter (SSL og e-dankort)	-	-	-	-
Omkostninger	-	-	-	-
- heraf interbank gebyr	-	-	-	-
- heraf afskrivning på investeringer	-	-	-	-
- heraf driftsomkostninger.	-	-	-	-
Resultat	[15 - 17]	[12 - 14]	[5 - 7]	[1 - 3]

PBS A/S aktiviteter ved ikke-fysisk handel giver fortsat endnu ikke overskud. For 2004 vil underskuddet imidlertid være reduceret til [1 - 3] mio. kr., mod et underskud på [15 - 17] mio. kr. i 2001. For 2005 forventes et beskedent overskud.

PBS A/S forventer endvidere, at det vil vare en del år, før de fremtidige årlige overskud samlet set kan modsvare det nuværende akkumulerede underskud på ca. 65 mio. kr. Selv om PBS A/S således får overskud på driften af Internet-systemet i de kommende år, vil PBS A/S fortsat skulle benytte overskuddene til at dække det akkumulerede underskud.

Det akkumulerede underskud skyldes to forhold. For det første har antallet af betalingstransaktioner over Internettet været lavere end forventet af PBS A/S, jf. afsnit 5.4., ovenfor. PBS A/S' oprindelige gebyrer har således været tilpasset nogle forudsætninger, som efterfølgende ikke har vist sig at holde stik. For det andet har PBS A/S' omkostninger ved driften af Internet-systemet været højere end forudsat af PBS A/S, jf. afsnit 7.2.2., nedenfor.

7.2.2. PBS A/S' omkostninger ved ikke-fysisk handel

PBS A/S' samlede omkostninger til selskabets betalingssystem i den ikke-fysiske handel vedrører tre hovedposter. Det drejer sig om (i) interbank gebyr, (ii) afskrivninger på investeringer og (iii) driftsomkostninger, sml. tabel 7.1., ovenfor.

ad (i) Interbank gebyr

For hver transaktion i den ikke-fysisk handel skal PBS A/S betale 1,10 kr. i interbank gebyr. Gebyret betales til kortudsteders bank, jf. ovenfor afsnit 3 med figur 3.3. PBS A/S' omkostninger til interbank gebyr betales således hovedsageligt til de danske banker.

PBS A/S' omkostninger til interbank gebyr er steget fra 1,3 mio. kr. i 2001 til 13,6 mio. kr. i 2004.

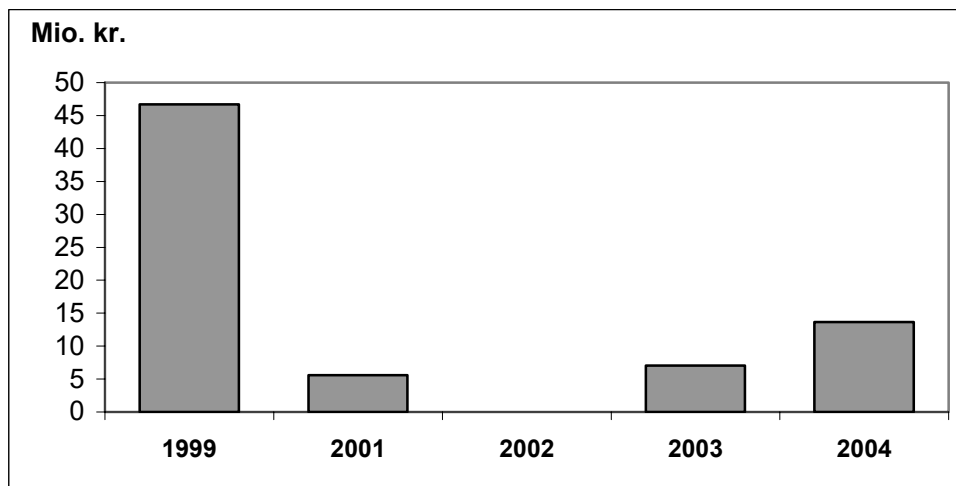
ad (ii) Investeringer

PBS A/S har pr. 1. januar 2005 investeret for i alt ca. 73 mio. kr. til opbygning af en infrastruktur til Internet-handel (både hardware og software). Investeringerne vedrører både eksterne konsulentytelser og interne omkostninger i form af timeforbrug hos PBS A/S' egne ansatte.

Konkurrencestyrelsen finder, at investeringerne skal finansieres af de fremtidige indtægter. PBS A/S må derfor efter styrelsens opfattelse forventes at have et underskud i en række år, før indtægterne ved Internet-handel er store nok til at dække selskabets investeringer.

PBS A/S' investeringer vedrørende den ikke-fysiske handel fremgår af figur 7.2.

Figur 7.2. PBS A/S' investeringer vedrørende den ikke-fysiske handel fra 1999-2004.

Investeringerne er opgjort eksklusiv en andel til internationale kort. Det skyldes, at PBS International A/S siden 2003 har betalt PBS A/S for anvendelse af infrastrukturen til internationale transaktioner. Denne indtægt har PBS A/S tilsvarende ikke medregnet i sin opgørelse af indtægter på ikke-fysisk handel.

PBS A/S foretog den største andel af sine investeringer i 1999, men mindre investeringer er foretaget efterfølgende i forbindelse med opdateringer af infrastrukturen. Opdateringerne har særligt vedrørt sikkerheden og stabiliteten af systemet, og PBS A/S forventer, at der på sigt kan opnås samme sikkerhed og stabilitet som i den fysiske handel, såfremt der også fremover foretages investeringer.

Størstedelen af PBS A/S' investeringer er anvendt til den fælles platform, som PBS A/S anvender til de forskellige korttyper og autentificeringsformer, herunder SSL, SET, eDankort og internationale kort. Enkelte investeringer kan dog allokeres direkte til en enkel korttype, f.eks. investeringen i 2003 på ca. 7 mio. kr., der kun vedrørte eDankort.

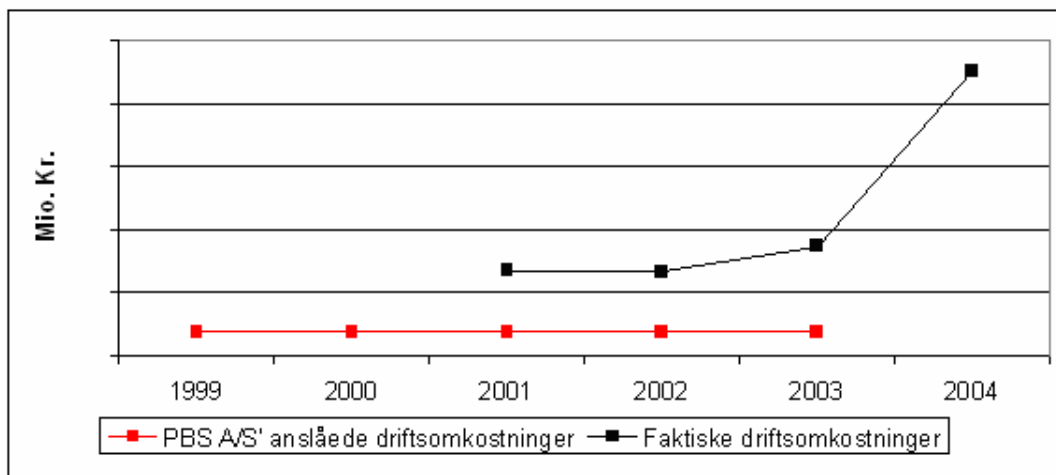
En andel af investeringerne kan endvidere henføres - direkte eller indirekte - til SET, da SET' høje sikkerhedsniveau krævede yderligere investeringer i forhold til SSL. PBS A/S har imidlertid ikke på noget tidspunkt haft indtægter fra SET, da efterspørgslen efter SET ikke har været til stede i markedet.

(iii) Driftsomkostninger

Da det i 1999 blev muligt at benytte Dankort på Internettet opstillede PBS A/S en række forudsætninger for udviklingen i de af selskabets omkostninger, der forventedes at relatere sig til Internet-betalingsystemet. Disse forudsætninger lå til grund for PBS A/S' gebyrpolitik. Forudsætningerne indgik endvidere i Konkurrencestyrelsens undersøgelse af PBS A/S' gebyrer i 2000.

PBS A/S' faktiske driftsomkostninger for 2001 - 2004 sammenholdt med selskabets forventede driftsomkostninger for 1999 - 2003 fremgår af figur 7.3.

Figur 7.3. De af PBS A/S i 1999 anslåede driftsomkostninger for perioden 1999-2003 samt de faktiske driftsomkostninger for perioden 2001-2004.

Anm: Det har ikke været muligt for PBS A/S at opdele driftsomkostningerne for 2001 på samme måde som for perioden 2001-2004. Dette betyder, at Konkurrencestyrelsen ikke har mulighed for at lave en identisk sammenligning af de af anslåede driftsomkostninger med de faktiske driftsomkostninger for 2001. Det er dog Konkurrencestyrelsens vurdering, at de faktiske driftsomkostninger for 2001 også er større end de af PBS A/S anslåede.

PBS A/S forventede i 1999, at selskabets samlede driftsomkostninger vedrørende Internet-betalingsystemet ville være ca. [5 - 7] mio. kr. pr. år i perioden frem til 2003.

Driftsomkostningerne har imidlertid oversteget de forventede omkostninger. De faktiske driftsomkostninger udgjorde således ca. [7 - 10] mio. kr. i 2003 og ca. [12 - 15] mio. kr. i 2004, jf. tabel 7.4.

Tabel 7.4. Fordelingen af PBS A/S' driftsomkostninger 2001-2004.

(Beløb i 1.000 kr.)	2001	2002	2003	2004
Eksterne omkostninger	-	-	-	-

- kreditvurdering	-	-	-	-
- SETco afgift og licens	-	-	-	-
Interne omkostninger	-	-	-	-
- kreditvurdering/ forretningsovervågning	-	-	-	-
- løn og personale omk	-	-	-	-
- forvaltning	-	-	-	-
- andel af generel IT udvikling	-	-	-	-
- andel af PBS clearing	-	-	-	-
- IT drift, ny frontend	-	-	-	-
- IT drift, mainframe	-	-	-	-
- tab og misbrug	-	-	-	-
Driftsomkostninger i alt	[5 - 7]	[5 - 8] -	[7 - 10] -	[12 - 15]

Konkurrencestyrelsens undersøgelse har vist, at udviklingen i driftsomkostningerne primært skyldes tre forhold:

For det første er drift og vedligehold af infrastrukturen steget med ca. 170 %. Specielt omlægning og opdatering af infrastrukturen i 2004 medførte en ekstra omkostning til bl.a. IT drift, ny front-end samt gennemførelse af dualisering af betalings-trafikken.

For det andet er omkostningerne til løbende kreditvurdering og forretningsovervågning steget med ca. 235 %. Den største stigning skete fra 2003 til 2004, hvor omkostningerne blev fordoblet. PBS A/S varetog selv kreditvurdering og forretningsovervågning i perioden 1999-2003, men siden 2004 har selskabet valgt at købe denne ydelse fra PBS International A/S.

Kreditvurdering og forretningsovervågning omfatter bl.a. undersøgelser af forretningernes økonomiske situation samt løbende vurdering af forretningernes hjemmesider, hvor det bl.a. kontrolleres om handler gennemføres korrekt, og om siden lever op til bestemte standarder. Kontrollen begrænser tab og misbrug ved ikke-fysisk handel.

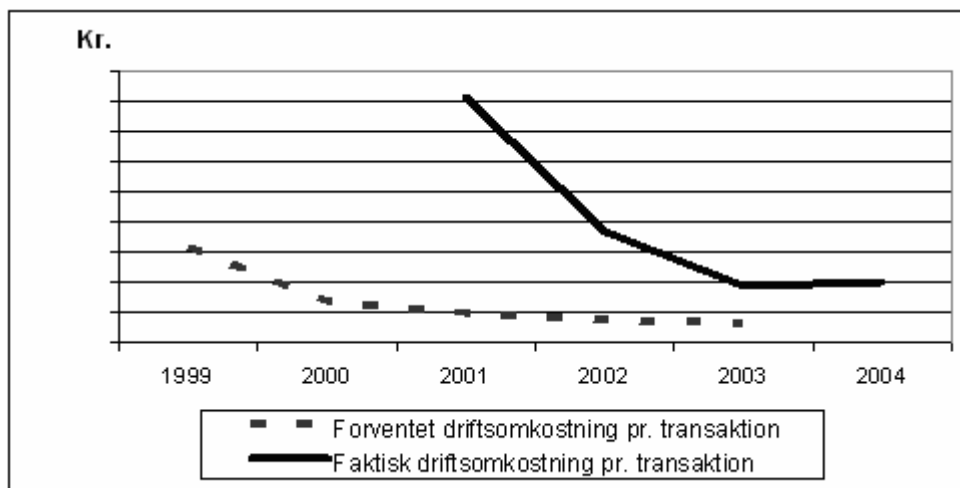
Omkostningerne ved kreditvurdering og forretningsovervågning må efter Konkurrencestyrelsens opfattelse forventes at være stigende over tid, når antallet af forretninger med Internet-handel er stigende. Omkostningerne er imidlertid steget væsentligt mere end antallet af forretninger. PBS A/S har over for Konkurrencestyrelsen givet udtryk for, at selskabet i øjeblikket overvejer, om kreditvurderingen kan foretages mere hensigtsmæssigt og derved billigere. Konkurrencestyrelsen har over for PBS A/S gjort opmærksom på, at der foreligger et særligt dokumentationsbehov, når der er tale om koncerninterne indkøb.

For det tredje er omkostningerne til "løn og personale omkostninger" steget med ca. 125 %. Disse omkostninger er primært baseret på tidsregistreringer og bogførte fakturaer. Ifølge PBS A/S skyldes stigningen for det første øget tidsforbrug til bl.a. indsigelsesbehandling, afregningsservice og telefonservice, som følge af den øgede forretningsmængde, og for det andet, at PBS A/S nu køber visse administrationsomkostninger eksternt hos PBS International A/S.

Som et naturligt led i vurderingen af PBS A/S' driftsomkostninger har Konkurrencestyrelsen endvidere vurderet PBS A/S' enhedsomkostninger (driftsomkostninger pr. transaktion). Det skyldes, at de samlede driftsomkostninger ikke i sig selv er afgørende for vurderingen af PBS A/S' gebyrer, idet øgede driftsomkostninger kan modsvares af et højt antal transaktioner.

I 1999 forventede PBS A/S, at driftsomkostningen pr. transaktion ville være faldende i perioden 1999-2003 bl.a. som følge af en forventet stigning i antal transaktioner. De forventede driftsomkostninger pr. transaktion for perioden 1999-2003 sammenholdt med de faktiske omkostninger pr. transaktion for perioden 2001-2004 i figur 7.4.

Figur 7.4. Faktisk driftsomkostning pr. transaktion sammenholdt forventet driftsomkostning pr. transaktion for perioden 2001-2004.

Note: Den forventede driftsomkostning pr. transaktion inkluderer de driftsomkostninger, der var forbundet med det transaktionsafhængige gebyr. For at kunne sammenligne dette tal med den af PBS A/S oplyste driftsomkostning, der inkluderer driftsomkostninger til alle gebyrtyper, har Konkurrencestyrelsen foretaget en skønmæssig fordeling af driftsomkostningerne til hver enkelt gebyrtype. Driftsomkostningerne er fordelt efter omsætningen på de forskellige gebyrtyper.

Driftsomkostninger pr. transaktion har i perioden 2001-2003 været højere end det af PBS A/S forventede i 1999. For 2003 forventedes omkostningen således at være ca. [0,20 - 0,50] kr., mens den faktiske omkostning var ca. [0,75 - 1,25] kr.

De faktiske driftsomkostninger pr. transaktion har været uændret i årene 2003-2004 til trods for en stigning i antallet af transaktioner, jf. figur 7.4. PBS A/S har således for 2003 og 2004 ikke været i stand til at udnytte det øgede antal transaktioner til at nedsætte selskabets enhedsomkostninger. Det er imidlertid PBS A/S' forventning, at driftsomkostningerne pr. transaktion nedbringes yderligere i de kommende år.

7.3. Vurdering af PBS A/S' gebyrer og omkostninger

Konkurrencestyrelsens vurdering af PBS A/S' gebyrer vedrører to forhold.

For det første skal Konkurrencestyrelsens datamateriale og den usikkerhed, der er forbundet herved, vurderes, jf. afsnit 7.3.1. For det andet skal størrelsen af PBS A/S' gebyrer og omkostninger - samt kontrolmuligheden heraf - vurderes, jf. afsnit 7.3.2.

7.3.1. Vurdering af dataindsamling og usikkerhed

PBS A/S har indsendt regnskab for forretningsområdet "Ikke-fysisk handel" til Konkurrencestyrelsen i forbindelse med styrelsens undersøgelse.

Konkurrencestyrelsen har ønsket at kunne relatere de indrapporterede indtægter og omkostninger til PBS A/S' eksterne regnskab. Det har imidlertid ikke været muligt for Konkurrencestyrelsen. Det skyldes, at PBS A/S' eksterne regnskab vedrører indtægter og omkostninger på et meget aggregeret niveau, hvor forretningsområdet "Ikke-fysisk handel" ikke særskilt fremgår.

PBS A/S har imidlertid over for Konkurrencestyrelsen sandsynliggjort, at der er en direkte sammenhæng mellem det indrapporterede regnskab og selskabets eksterne regnskab.

Det skyldes bl.a., at størstedelen af PBS A/S' omkostninger til ikke-fysisk handel er fællesomkostninger med den fysiske handel, og at PBS A/S har anvendt relevante fordelingsnøgler til at fordele omkostningen mellem ikke-fysisk og fysisk handel.

PBS A/S har anvendt to forskellige fordelingsnøgler i sin opgørelse af omkostningerne ved ikke-fysisk handel:

- Antal forretninger med ikke-fysisk handel i forhold til samlet antal forretninger.
- Antal transaktioner i ikke-fysisk handel i forhold til samlet antal transaktioner.

Konkurrencestyrelsen er bevidst om, at anvendelsen af fordelingsnøgler indebærer, at størrelsen af de indrapporterede omkostninger er forbundet med en vis usikkerhed. Konkurrencestyrelsen finder imidlertid, at de af PBS A/S anvendte fordelingsnøgler giver et retvisende billede af selskabets omkostninger.

Endvidere har PBS A/S i sit eksterne regnskab afholdt selskabets investeringer som omkostning i det pågældende år i stedet for at aktivere investeringen og foretage afskrivninger i de følgende år. Det er anderledes end den rapporteringsform, PBS A/S har valgt over for Konkurrencestyrelsen, hvor investeringerne er aktiveret og afskrevet over fem år.

Konkurrencestyrelsen finder imidlertid ikke, at denne regnskabsmæssige forskel i opgørelsen af investeringerne har indflydelse på undersøgelsens konklusioner. Forskellen bevirker imidlertid, at det er mere vanskeligt at relatere de indrapporterede tal til PBS A/S' eksterne regnskab.

På baggrund af ovenstående finder Konkurrencestyrelsen samlet, at styrelsen kan foretage en troværdig og retvisende vurdering af PBS A/S gebyrer ud fra de indrapporterede oplysninger.

Konkurrencestyrelsen finder imidlertid samtidig, at datamaterialet til brug for fremtidige undersøgelser og kontrolforanstaltninger bør forbedres, jf. afsnit 7.3.2., nedenfor, således at Konkurrencestyrelsen fremover kan vurdere rimeligheden af hvert enkelt gebyr.

7.3.2. Vurdering af PBS A/S' gebyrer og omkostninger - samt kontrolmuligheden heraf

Ved Konkurrencestyrelsens undersøgelse af, om PBS A/S' gebyrer er urimelige i betalingsmiddelovens forstand, jf. lovens § 15, har styrelsen vurderet, om selskabets samlede indtjening ved aktiviteten "ikke-fysisk" handel er højere, end hvad en virksomhed under fri konkurrence ville have indtjent.

På baggrund af gennemgangen af PBS A/S' indtægter og omkostninger ved Internet-betalingsystemet, jf. afsnit 7.1., og 7.2., samt på baggrund af selve undersøgelsesprocessen kan Konkurrencestyrelsen konkludere:

Konkurrencestyrelsen finder for det første, at der ikke indtil videre er anledning til at gribe ind over for PBS A/S' gebyrfastsættelse.

PBS A/S har siden opstarten i 1999 haft årlige underskud på sine aktiviteter vedrørende ikke-fysisk handel. De årlige underskud skyldes *dels* de investeringer, som PBS A/S har foretaget for at opbygge den nødvendige infrastruktur, *dels* at antallet af ikke-fysiske transaktioner har været væsentligt lavere end forventet i 1999. PBS A/S' hidtidige gebyrer har således været fastsat på baggrund af ikke opfyldte forudsætninger.

PBS A/S har opgjort sit akkumulerede underskud ved ikke-fysisk handel til ca. 65 mio. kr. i 2005. Selv om det forventes, at PBS A/S allerede for 2005 vil få et overskud på den ikke-fysiske handel, vil det akkumulerede underskud efter styrelsen vurdering fortsætte i nogle år endnu.

Konkurrencestyrelsen har imidlertid noteret sig, at styrelsens konklusion i væsentlig grad skyldes, at PBS A/S betaler et interbank gebyr på 1,10 kr. pr. transaktion. De akkumulerede omkostninger til interbank gebyret for 2001 til 2004 udgjorde således mere end 26 mio. kr., svarende til ca. 41 pct. af PBS A/S akkumulerede underskud på 65 mio. kr.

PBS A/S' interbank gebyr betales til kortudsteders bank, jf. ovenfor afsnit 3 med figur 3.3. PBS A/S' omkostninger til interbank gebyret betales således hovedsageligt til de danske banker. Bankerne ejer en betydelig andel af PBS Holding A/S, der igen ejer 100 pct. af PBS A/S.

Ved at fastsætte et højt interbank gebyr kan bankerne reelt legalisere, at det af bankerne ejede PBS A/S kan opkræve højere gebyr, end hvis interbank gebyret var lavere, idet PBS A/S efter betalingsmiddeloven kan kræve at få dækket selskabets omkostninger. Dermed kan der være en risiko for, at bankerne kanalisere penge fra brugeren (kortholder) over PBS A/S til bankerne.

Konkurrencestyrelsen finder på den baggrund for det andet, at en vurdering af rimeligheden af interbank gebyret er af væsentlig betydning for et fuldstændigt overblik over rimeligheden af PBS A/S' gebyrniveau. Såfremt interbank gebyret, som bankerne opkræver over for PBS A/S, er for højt, vil dette påvirke vurderingen af PBS A/S' gebyrer for betalingstransaktioner over Internettet.

Konkurrencestyrelsen har *ikke* ved nærværende undersøgelse vurderet bankernes interbank gebyr vedrørende ikke-fysisk handel. Det skyldes, at en vurdering af interbank gebyret kræver en særskilt undersøgelse af de omkostninger, der ligger til grund for bankernes opkrævning af gebyret. En sådan undersøgelse faldt uden for det indledende formål med at undersøge gebyrerne for Internet-handlen.

Konkurrencestyrelsen har imidlertid i forlængelse af styrelsens undersøgelse af Internet-gebyrerne besluttet at iværksætte en undersøgelse af rimeligheden af de interbank gebyrer, som PBS A/S bliver opkrævet af bankerne. Konkurrencestyrelsens undersøgelse af interbank gebyret forventes at kunne påbegyndes i foråret 2006 og afsluttes inden årets udgang.

Konkurrencestyrelsen finder for det tredje, at PBS A/S bør kunne reducere selskabets enhedsomkostninger. I 1999 forventede PBS A/S, at selskabets enhedsomkostninger ville udgøre ca. [0,20 - 0,50] kr. pr. transaktion. Enhedsomkostningerne har imidlertid vist sig at ligge på ca. [0,75 - 1,25] kr. pr. transaktion i de sidste par år, og har endvidere været stationære på trods af et stigende antal transaktioner.

Hvor forventninger i 1999 til enhedsomkostningerne ikke holdt stik på grund af større initialinvesteringer og færre transaktioner, bør den betydelige stigning i antallet af transaktioner i de senere år - sammenholdt med at initialomkostningerne fra 1999 er afskrevet - efter Konkurrencestyrelsens opfattelse medføre, at PBS A/S' enhedsomkostninger falder ned under [0,75 - 1,25] kr. inden for en overskuelig år-række. Det er i den sammenhæng vigtigt at koncerninterne indkøb sker til markedspris og Konkurrencestyrelsen forventer at specificere krav herom over for PBS A/S i 2006.

Konkurrencestyrelsen finder for det fjerde, at det på sigt er utilfredsstillende, at styrelsen ikke kan udøve sin kontrolmyndighed efter betalingsmiddeloven på baggrund af regnskaber fra PBS A/S vedrørende henholdsvis fysisk og ikke-fysisk handel.

Konkurrencestyrelsen forventer derfor at anmode - alternativt påbyde - PBS A/S om at indsende særskilte regnskaber for sine aktiviteter vedrørende ikke-fysisk og fysisk handel. De særskilte regnskaber for hvert forretningsområde skal indsendes til Konkurrencestyrelsen den 1. april hvert år og første gang i 2007.

Nødvendigheden af en sådan regnskabsopdeling skal særligt ses i lyset af, at PBS A/S allerede for 2005 forventer at få et årligt overskud på den ikke-fysiske handel.

Konkurrencestyrelsen vil nærmere drøfte udformningen og detaljeringskrav med PBS A/S, således at der udarbejdes nogle tilfredsstillende regnskabsprincipper til brug for Konkurrencestyrelsens kontrolundersøgelse. PBS A/S har oplyst, at selskabet er indstillet på at indsende sådanne regnskaber.

Konkurrencestyrelsen finder for det femte, at det er utilfredsstillende, at styrelsen ikke kan vurdere, om de enkelte gebyrer er rimelige i betalingsmiddelovens forstand, men at styrelsen er hensat til at vurdere gebyrerne under ét. Det har således f.eks. ikke været muligt for Konkurrencestyrelsen at vurdere, om forholdet mellem gebyret på dankort-transaktioner og eDankort-transaktioner er rimeligt.

Konkurrencestyrelsen vil derfor anmode - alternativt påbyde - PBS A/S om at gøre det muligt at fordele omkostninger og indtægter direkte i forhold til hver gebyrtype. Konkurrencestyrelsen vil nærmere drøfte styrelsens forventninger til omkostnings- og indtægtsfordelingen på de enkelte gebyrtyper med PBS A/S. PBS A/S har oplyst, at selskabet er indstillet på at indsende sådanne oplysninger.

8. Konklusion og perspektivering

Det er Konkurrencestyrelsens konklusion, at PBS A/S' gebyrer på betalingstransaktioner over Internettet indtil videre ikke dækker de investeringer, PBS A/S har foretaget for at etablere betalingssystemet. Der er derfor ikke på nuværende tidspunkt grundlag for at kræve, at PBS A/S' sætter gebyrerne for dankort-transaktioner over Internettet ned.

Der er dog behov for at undersøge det interbank gebyr, som PBS A/S betaler til bankerne. Det skyldes bl.a., at interbank gebyret fastsættes af bankerne, der samtidig ejer PBS A/S, og at omkostningerne til interbank gebyret udgør en væsentlig del af PBS A/S' akkumulerede underskud (og dermed baggrunden for PBS A/S' gebyrer).

Samtidig viser Konkurrencestyrelsens undersøgelse, at det formentligt vil være en fordel for udbredelsen af dankort-transaktioner over Internettet, hvis gebyrerne for brug af Dankort over Internettet nedsættes for særligt transaktioner af mindre værdi, f.eks. køb af teleydelser eller musik over Internettet.

Det er således Konkurrencestyrelsens vurdering, at en gebyrstruktur, hvorefter der altid kræves et fast beløb på 1,95 kr. (+ en procentsats), vil indebære, at kortholder i et vist omfang vil afholde sig fra at foretage mindre betalingstransaktioner over Internettet. Konkurrencestyrelsens vurdering støttes bl.a. på, at værdien af en gennemsnitlig betalingstransaktion er højere i den ikke-fysiske handel end i den fysiske handel, jf. afsnit 5.4. Endvidere viste introduktionen af 50-øre dankort-gebyret pr. den 1. januar 2005, at brugeren er følsom over for gebyr på i hvert fald dankort-transaktioner.

PBS A/S' nuværende gebyrstruktur kan således være med til at forhindre, at antallet af betalingstransaktioner over Internettet forsat udvikles til gavn for samfundet som sådan. Gebyrstrukturen går på dette punkt således imod formålet med ændringen af betalingsmiddeloven i 1999, hvor der blev givet adgang til at opkræve gebyr af Internet-transaktioner for at udvikle Internet-systemerne og dermed Internet-handlen som sådan.

Konkurrencestyrelsen finder på den baggrund, at det er hensigtsmæssigt, såfremt PBS A/S ændrer selskabets gebyrstruktur, således at der i højere grad tages hensyn til transaktionens størrelse i forbindelse med gebyrfastsættelsen.

Konkurrencestyrelsen har drøftet sagen med PBS A/S, som er enig i, at det kan være en god idé at sætte dankort-gebyret ned for mindre Internet-betalinger. PBS A/S har derfor tilkendegivet over for økonomi- og erhvervsministeren, at selskabet overvejer at revidere dankort-gebyret, så gebyret i højere grad tager hensyn til de mindre transaktioner.

PBS A/S er derfor i gang med at undersøge, hvilke ønsker selskabets kunder (forretningerne) har til en ny prisstruktur. PBS A/S forventer senest i marts 2006 at have truffet beslutning om en ny prisstruktur.

Konkurrencestyrelsen imødeser PBS A/S' beslutning om en ny gebyrstruktur.